

RAAD VAN BEHEER
HOUDEN VAN HONDEN

**VOORTGANGSRAPPORTAGE
FAIRFOK
2019**

WWW.HOUDENVANHONDEN.NL

VOORTGANGSRAPPORTAGE FAIRFOK

Januari 2019

RAAD VAN BEHEER
HOUDEN VAN HONDEN

VOORTGANGSRAPPORTAGE FAIRFOK PLATFORM FAIRFOK

PLATFORM FAIRFOK WORDT GEVORMD DOOR ONDERSTAANDE PARTNERS:

- Raad van Beheer
- Koninklijke Nederlandse Maatschappij voor Diergeneeskunde (KNMvD)
- Vereniging Landelijke Organisatie Dibevo
- Platform Verantwoord Huisdierenbezit
- Koninklijke Hondenbescherming
- ExpertiseCentrum Genetica Gezelschapsdieren, Faculteit Diergeneeskunde, Universiteit Utrecht
- Wageningen University & Research
- Stichting Zeldzame Huisdierrassen
- HAS Hogeschool Den Bosch
- Van Hall Larenstein
- Citaverde College

MET ONDERSTEUNING VAN:

- Landelijk InformatieCentrum Gezelschapsdieren (LICG)

De deelnemers aan het Platform Fairfok bijeen op 22 november 2018 in Woudenberg. Daar sprak men af om het programma voort te zetten.

Foto: Ron Baltus

1. INLEIDING

Het Fairfok-programma, gericht op een gezonde en sociale Nederlandse hond, is een bijzonder programma. Bijzonder, omdat het is opgesteld en wordt uitgevoerd in een samenwerkingsverband van organisaties en instituten met zeer uiteenlopende doelstellingen en achtergronden: dierenbeschermers en hondenuitvoerders, wetenschappers en dierenartsen, voorlichters en opleiders. Hoe uiteenlopend hun doelstellingen ook zijn, over één ding waren zij het roerend eens: de Nederlandse (ras)hond moet gezonder en socialer en wij gaan daaraan werken.

Het initiatief voor deze samenwerking kwam in 2014 van de Raad van Beheer op Kynologisch Gebied in Nederland (hierna: Raad van Beheer). Deze organisatie nam op verzoek van het toenmalige ministerie van Economische Zaken het voortouw om tot een planmatige aanpak van de gezondheids- en gedragsproblematiek binnen de Nederlandse (ras)hondenpopulatie te komen. Duidelijk was dat dit alleen maar kon in samenwerking met de belangrijkste stakeholders - en zo geschiedde. Op zoek naar overeenkomsten en gedeelde visies vond men elkaar en zo kon het programma op 27 november 2014 aan toenmalig staatssecretaris Dijkema worden aangeboden.

Het zo ontstane Platform Fairfok besloot om met ambities te werken, waar in een looptijd van vier jaar tot en met 2018 aan gewerkt zou worden. Stippen op de horizon waar in gezamenlijkheid naartoe kon worden gewerkt. Iedereen wilde hetzelfde: een diervriendelijke hondenfokkerij die gezonde en sociale dieren aflevert en als zodanig wordt gewaardeerd door de maatschappij. Om dit te realiseren werd in het Fairfok-plan een breed pakket aan maatregelen beschreven met verantwoordelijkheid voor de verschillende betrokken partijen.

Deze eindrapportage beschrijft het resultaat van vier jaar Fairfok en de inmiddels ontstane vervolgplannen. In de bijlage is uitgebreid beschreven wat er bij de start van het programma in 2014 per ambitie is afgesproken en wat daarvan gerealiseerd is.

Foto: Ron Baltus

FAIRFOK KRIJGT EEN BEELDMERK!

Het Platform Fairfok is toekomstgericht en wil dan ook verder met het Fairfok-programma. Om dit te symboliseren hebben we een beeldmerk laten ontwerpen dat het Platform in de toekomst wil gaan voeren op alle gezamenlijke uitingen. De eerste gezamenlijke uiting is een interactieve brochure met infographic ten behoeve van voorlichting aan het publiek over de inhoud van het Fairfok-programma. Deze verschijnt voorjaar 2019.

Met de tekst FAIR in groen heeft het beeldmerk een natuurlijke uitstraling. Met de afbeelding van een volwassen hond met pups maakt het een verbinding met de hondenfokkerij. Het zijn gezonde, levendige honden met kwispelende staarten. Ze kijken allemaal dezelfde kant op - de neuzen in dezelfde richting. En die richting is: een gezonde en sociale hond in Nederland!

2. FAIRFOK 2018 IN HET KORT

Samenwerking

Het Platform Fairfok, de nieuwe naam voor de samenwerkende partijen, concludeert dat vier jaar samenwerking uitstekend heeft gewerkt als het gaat om het slaan van bruggen, het delen van nieuwe inzichten en het van elkaar leren. Partijen die voorheen langs elkaar heen werkten, werken nu samen. En ook al is men het vaak nog niet eens met elkaar, men weet beter de overeenkomsten in visie te vinden. Dat is pure winst. Inmiddels weet het Platform steeds beter in kaart te brengen wat werkt en wat niet om de doelstelling van Fairfok daadwerkelijk te bereiken. Tevens heeft zich uitgekristalliseerd waar de deelnemers zelf de belangrijkste bijdrage aan kunnen leveren, maar ook waar de belemmeringen liggen. Daarbij is vast komen te staan dat meer tijd nodig is om de ambities in het Fairfok-plan van 2014 te realiseren.

Kentering

Vier jaar Fairfok heeft een kentering in het denken over het hoe en waarom van een gezonde en sociale hond teweeggebracht. Een kentering binnen de rashondenfokkerij: van weerstand bij fokkers uit angst dat door Fairfok het rastype verloren zou gaan, naar motivatie voor een fokkerij waarin gezondheid en welzijn van de honden absoluut leidend is. Met deze kentering is een uiterst belangrijke basis gelegd voor een sectorbreed transitieproces naar gezonde en sociale honden – niet alleen binnen de stamboomhondenfokkerij, maar binnen de gehele fokkerij. Fokkers van stamboomhonden zetten de standaard qua diervriendelijkheid, gezondheid, welzijn en sociaal gedrag - fokkers van verantwoord gefokte niet-stamboomhonden worden van harte uitgenodigd zich aan deze standaard te conformeren.

Naast deze kentering is er ook een scheiding zichtbaar geworden tussen de zorgvuldig gefokte hond en de honden die puur commercieel gefokt worden. Daar waar niet geïnvesteerd wordt in gezondheid, socialisatie en waar de onwetende pupkoper vaak de dupe is, zowel emotioneel als financieel. Hooguit 30 procent van de de gehele fokkerij valt binnen de invloedssfeer van Fairfok en verbetert door Fairfok. Op de overige 70 procent heeft het Platform Fairfok vooralsnog geen grip.

Instrumenten

De afgelopen jaren heeft het Platform Fairfok hard gewerkt aan de instrumenten die nodig zijn om de doelstelling gezonde en sociale hond te bereiken. Sommige zijn reeds beschikbaar, andere bijna. Denk hierbij aan de succesvol bijgestelde rasstandaarden, de monitoring van afwijkingen in gezondheid en welzijn door dierenartspraktijken, wetenschappelijke ondersteuning en advisering van fokkers bij hun fokbeleid door de universiteiten Utrecht (ECGG) en Wageningen, alsmede de daadwerkelijk veranderde waardering en positie van gezondheid en welzijn op hondenkeuringen en –shows die ook is doorgevoerd in de opleiding en training van keurmeesters.

Belemmeringen

Fairfok doet iets voor de zorgvuldig gefokte hond in Nederland, maar dit is slechts een bescheiden deel van de markt. De 36.000 stamboomhondenpups en de overige zorgvuldig gefokte pups vormen 30 procent van de circa 150.000 pups die er jaarlijks worden verkocht. Fairfok-maatregelen kunnen onbedoeld ook leiden tot ernstige belemmeringen bij het kopen van een verantwoord gefokte hond:

- Investerings in de ouderdieren leiden tot hogere kosten en drijven daardoor de aanschafprijs van Fairfok-pups op.
- De invoering van de “15-wekenregeling” voor het importeren van een buitenlandse pup maakt de aankoop van gezonde, verantwoord gefokte pups uit het buitenland en vice versa - heel moeilijk. Het is essentieel om een pup goed te socialiseren en op te voeden in zijn nieuwe omgeving. Door deze regeling worden er minder pups legaal geïmporteerd, met het risico dat de genenpoel niet wordt vergroot. Andersom kunnen verantwoord gefokte pups moeilijker naar het buitenland worden verkocht. Deze maatregel heeft op het oorspronkelijke doel - terugdringing illegale hondenhandel - tot op heden nog geen tastbaar effect gehad, maar heeft wel de goedwillende hondenfokkers hard getroffen.

Aanvullende ambities

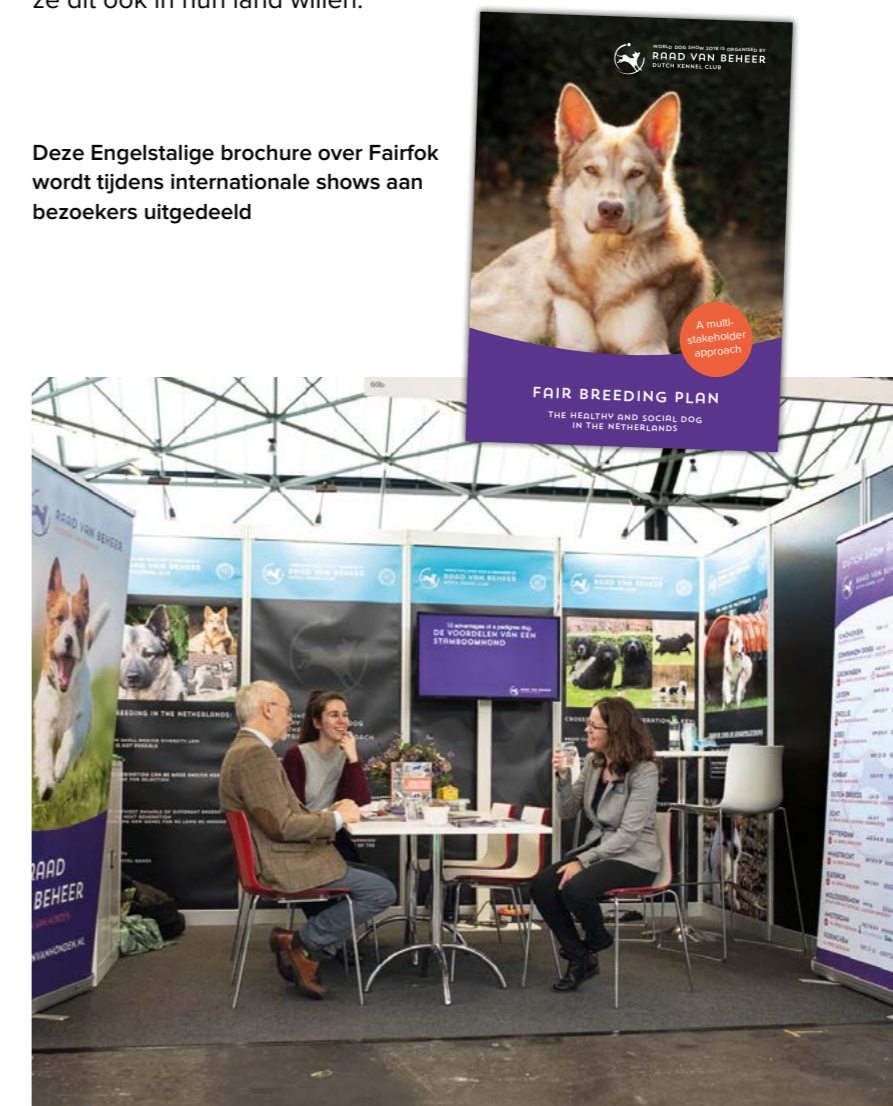
Platform Fairfok is blij met de vorderingen op weg naar een gezonde en sociale hond in Nederland. Ook hier geldt dat de internationale hondenhandel een groot deel van de markt bepaalt en dat maatregelen nodig zijn om de Nederlandse fokkerij te ondersteunen. Duidelijk is ook dat er nog heel veel moet gebeuren. De vier achter ons liggende jaren hebben vooral gediend om partijen tot elkaar te brengen en de belangrijkste uitgangspunten aan te scherpen. En dat moet weer leiden tot concrete resultaten in de toekomst. Daarvoor heeft het Platform een aantal nieuwe ambities en actiepunten benoemd, die in hoofdstuk 4 verder worden uitgewerkt:

1. Voortzetting en uitbouw van de samenwerking binnen het Platform Fairfok.
2. Gezondheid, welzijn en sociaal gedrag van de hond zijn leidend in de gehele hondenfokkerij in Nederland. Realisatie en implementatie van de ambitie 'de minimale standaard voor gezondheid en welzijn' voor elke gefokte puppy, met alle aspecten die daarbij relevant zijn:
  - a. Basis: de rasstandaard is maatschappelijk aanvaard en niet beperkend voor het welzijn.
  - b. Inzicht: ouders zijn bekend en gecontroleerd/geverifieerd (DNA-afstammingscontrole).
  - c. Transparant: gegevens over afstamming en resultaten van onderzoeken zijn openbaar.
  - d. Selectie: keuze van ouderdieren is bewust gedaan met het oog op (fysiek en mentaal) gezonde nakomelingen.
  - e. Gedrag: goede socialisatie en een huiselijke, hondvriendelijke omgeving.
3. Voor de aspirant-pupkoper wordt een goede match gemaakt tussen puppy en nieuwe eigenaar en zijn impulsaankopen niet mogelijk. Tegengaan van fraude door het slim benutten van de verplichte Identificatie & Registratie en het nemen van verantwoordelijkheid door onder andere dierenarts en chipper. De Fairfok-partners staan achter het beleid van de overheid en ondersteunen dit door zorgvuldige en consequente registratie verzorgd door dierenarts en chipper. Daarbij is het van belang de consument er met doorlopende voorlichting op te blijven wijzen dat hij uitsluitend gechipte en geregistreerde honden moet kopen.
4. Internationale samenwerking.
5. Communicatie gericht op een verdergaande bewustwording van de consument en het verminderen van de kloof tussen vraag en aanbod van verantwoord gefokte honden. Dit wil het Platform Fairfok bereiken door te zorgen voor een groter aanbod van gezonde en sociale pups, zodat de consument minder in de verleiding komt een pup aan te schaffen van onbekende herkomst.

FAIRFOK IN DE PRAKTIJK: PROMOTIE FAIRFOK

De Raad van Beheer promoot de Fairfok-gedachte expliciet op internationale podia. Zo werd in 2018 een speciale Fairfok-stand ontwikkeld en ingezet op grote internationale evenementen zoals de World Dog Show 2018 en Hond2018.

Laura Roest: 'In de Fairfokstand willen we het internationale publiek laten zien wat we de afgelopen jaren met Fairfok hebben bereikt. De mensen vinden het heel interessant, met name wat we doen op het gebied van outcross, de samenwerking met wetenschappelijke instituten en het traject waar we in zitten met de Engelse Bulldog. Veel bezoekers geven aan dat ze dit ook in hun land willen.'

Deze Engelstalige brochure over Fairfok wordt tijdens internationale shows aan bezoekers uitgedeeld

Foto: Ron Baltus

‘In de eerste vier jaar lag de nadruk op de stamboomhonden. De georganiseerde kynologie heeft hierin onnoemelijk veel goed werk verzet, en daar moeten we ook zeker mee doorgaan. [...] In dat opzicht hebben de fokkers van stamboomhonden inmiddels echt een voorbeeldfunctie. Het vervolg van Fairfok zou toch vooral gericht moeten zijn op de fokkers van look-alikes en op de hondenhandel.’

Lida Reeskamp, fokker en keurmeester, in Onze Hond 6, 2018

‘Groot winstpunt is de stap van de Raad van Beheer om het stamboek van rassen open te stellen om outcross mogelijk te maken en zo inteelt tegen te gaan. Geweldig, ik ben heel positief over outcross!’

Cathrienke Brandt, Platform Verantwoord Huisdierenbezit, in Onze Hond 10, 2018

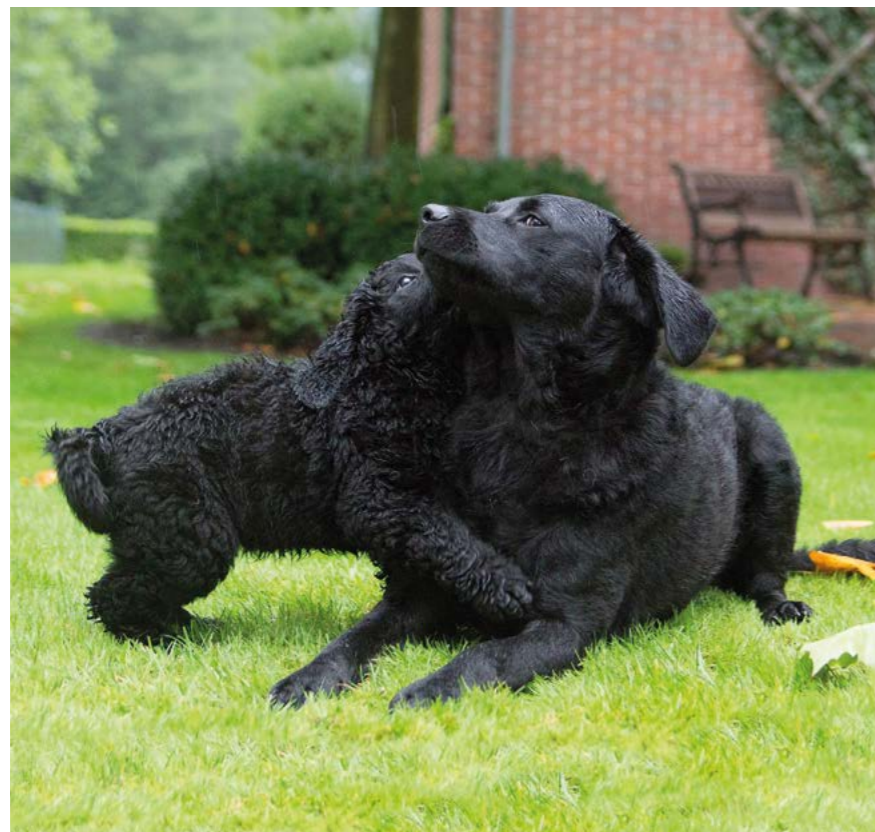
FAIRFOK IN PRAKTIJK: OUTCROSS WETTERHOUN

Een aanzienlijk deel van de gezondheids- en welzijnsproblemen bij rashonden is het gevolg van een te kleine genenpool. Een van de maatregelen om te komen tot een verbreding van de genenpool is outcross, het inbrengen van 'nieuw' DNA in een ras door middel van het inkruisen van een ander erkend hondenras in een bepaald ras.

De Nederlandse Vereniging voor Stabij- en Wetterhounen (NVSW) heeft de daad bij het woord gevoegd en succesvolle outcross toegepast.

In november 2014 werd uit een combinatie met een Labrador Retriever het eerste nest met elf pups geboren. Eind december, nog net in 2014, werd het tweede nest met negen pups geboren, ditmaal uit een combinatie met een Grote Poedel. In beide gevallen werden raszuivere Wetterhounteefjes gebruikt als moeder.

Drie jaar later, in november 2017, zijn er uit outcross met een Airedale Terriër drie teven en drie reuen geboren.

Elly van der Helm, voorzitter van de fokadviescommissie Wetterhoun van de NVSW: 'De F1-pups uit de twee eerste nesten zijn uitgebreid gescreend, ook op de eventuele aandoeningen die bij het ingekruiste ras bekend zijn. Op een leeftijd van 18 maanden zijn honden geselecteerd voor deelname aan ons fokprogramma. Zowel uit het F1-nest met de Grote Poedel als met de Labrador zijn inmiddels de eerste F2-nesten geboren in 2017. We zien hier al een mooie ontwikkeling naar uiterlijk en gedrag van de Wetterhoun. Er zijn in totaal acht look-alikes aangekeurd en deze honden worden ook ingezet in de fokkerij.

Ons fokprogramma heeft effect: er is letterlijk nieuw bloed, het inteeltpercentage is gedaald!

3. AANGEHOUDEN AMBITIES FAIRFOK 2014

Het Platform Fairfok blijft werken aan de ambities die in 2014 benoemd zijn. Daarbij is door nadere inzichten bij enkele ambities wel een scherpere focus ontstaan. Een uitgebreide beschrijving van alle ambities en wat gerealiseerd is, is in de bijlage weergegeven. Aan een aantal ambities uit het oorspronkelijke Fairfok-plan wil het Platform blijvende aandacht besteden.

• **Ambitie 2: Vaststellen van de omvang van de problematiek (incidentiestudies)**

Met de verdere implementatie en opschaling van PETscan 2.0 krijgt de gewenste monitoring van de omvang van de problematiek vorm. PETscan vormt de basis voor de monitoring van de effecten van Fairfok en het verder voorkomen van problemen.

• **Ambitie 3: Gezondheid, welzijn en sociaal gedrag**

Deze ambitie is feitelijk de kern van Fairfok. De uitdaging voor het realiseren van deze ambitie ligt bij de niet-stamboomhonden waar het Platform Fairfok zeer weinig grip op heeft. Daarom is brede samenwerking van het Platform met andere partijen zoals overheid en ngo's hard nodig.

• **Ambitie 4: Stamboom geeft inzage in verantwoord fokproces**

De stamboom geeft op termijn inzicht in de inspanning van de fokker om tot gezonde(re) en sociale honden te komen.

• **Ambitie 5: Nieuwe eigenaar en hond passen bij elkaar en de gemiddelde levensduur is 11 jaar.**

Een goede match tussen hond en eigenaar is en blijft een speerpunt voor het Platform Fairfok.

• **Ambitie 6: Rasstandaarden zijn tekstueel aangepast**

De rasstandaarden zijn aangepast en via de fokkerij worden overdreven kenmerken zoals extreme kortsnuitigheid voorkomen. Honden met overdreven raskenmerken die het welzijn en/of gezondheid van de honden schaden, worden nooit beloond bij een tentoonstelling.

• **Ambitie 7: Dierenartsen keuren op shows**

Deze ambitie bleek voor het noodzakelijke draagvlak meer tijd en aandacht te vergen. De Raad van Beheer wil in 2019 met de eerste show starten waarbij onafhankelijke dierenartsen keuren, en wil zo stap voor stap het draagvlak voor deze ambitie uitbouwen.

• **Ambitie 10: Richtlijn dierenartsen erfelijke gebreken**

De KNMvD heeft de Richtlijn 'Veterinair handelen inzake welzijnsrisico's bij honden en katten met erfelijke aandoeningen en schadelijke raskenmerken' opgesteld. De implementatie van deze richtlijn bij de dierenartspraktijken is een proces dat enkele jaren nodig heeft.

• **Ambitie 14: klinische ziektebeelden teruggedrongen**

Het ECGG heeft hiervoor een belangrijke bijdrage geleverd. Voor veel rassen zijn resultaten geboekt zoals in de bijlage aangegeven. De ambitie blijft echter continu aandacht vragen.

'Fairfok moet een manier van leven worden. De Fairfok-ambities moeten worden opgenomen in het DNA van alle deelnemers. Deze bewustwording mag niet meer wegzakken.'

Laura Roest, beleidsmedewerker Raad van Beheer, in Onze Hond 1, 2019

'Fairfok dient mens en hond bij het in balans brengen en houden van een gezonde relatie'

Jack Alberts, voorzitter Raad van Beheer

'De WUR bracht in het kader van Fairfok al heel wat fokadviezen uit. Met een aantal rasverenigingen hebben we nauwe contacten. Op hun verzoek doen we een nadere genetische analyse van het ras, brengen rapport uit en bespreken dat in een meeting met rasvereniging en fokkers. Dat gaat heel goed, men wil uiteindelijk het beste voor het ras.'

Jack Windig, Wageningen UR, in Onze Hond 8, 2018

Foto: Ron Baltus

4. VERVOLGSTAPPEN FAIRFOK

De afgelopen vier jaar laten zien dat belangrijke slagen gemaakt zijn, maar dat het meer tijd vraagt om het transitieproces te voltooien. Het Platform Fairfok wil dan ook doorgaan op de ingeslagen weg en heeft hiervoor, naast de bestaande ambities zoals verwoord in 2014, een aantal nieuwe ambities geformuleerd.

1. Voortzetting en uitbouw van de samenwerking via het Platform Fairfok

Volgens alle deelnemers aan het Platform laten de afgelopen vier jaar zien dat het positief is om samen te werken. Samenwerking is niet alleen positief, het is bovendien noodzakelijk om de spreekwoordelijke deuk in een pakje boter te slaan.

Makkelijk is het niet – veel van de Fairfok-partners werken met leden en moeten derhalve vanuit draagvlak werken. Juist daarvoor is het van belang om elkaar dagelijks te vinden. Samen willen betrokkenen een vervolgprogramma Fairfok. Daarvoor zal het huidige Platform Fairfok gehandhaafd blijven.

2. Minimale standaard: gezondheid, welzijn en sociaal gedrag van de hond zijn leidend

Met Fairfok werken we toe naar een gezonde, verantwoord opererende rashondenfokkerij, die vervolgens de standaard zet waaraan de gehele hondenfokkerij in Nederland zich kan optrekken. Dit zou op termijn moeten leiden tot de realisatie en implementatie van een 'minimale standaard voor gezondheid en welzijn' voor elke pup, met alle aspecten die daarbij relevant zijn. Welke aspecten dat zijn staat hieronder beschreven.

2a. Basis: de rasstandaard is maatschappelijk aanvaard en niet welzijnbeperkend

De rasstandaarden zijn de afgelopen periode daadwerkelijk aangepast, maar dat betekent nog niet dat de problemen zijn opgelost. Het blijft belangrijk om bij aanpassingen van een rasstandaard altijd de neiging tot overdrijving te beperken. Dit is een continu proces dat aandacht blijft vragen.

Daarbij blijft het belangrijk om een juiste interpretatie van de rasstandaarden te ondersteunen voor fokkers en keurmeesters, zoals dat sinds 2015 gebeurt met zogenaamde Rasspecifieke Instructies voor een aantal aandachtsrassen. Keurmeesters volgen deze instructies bij het keuren en zijn verplicht om waargenomen specifieke welzijnsaspecten van deze rassen te noteren. Zo kunnen we deze rassen nadrukkelijk monitoren en kunnen de rasverenigingen zo nodig het fokbeleid bijstellen.

Er is nog discussie gaande over bijvoorbeeld kortsnuitigheid. Met de aanpak daarvan door welwillende fokkers is het probleem nog niet opgelost. Dat een rasstandaard maatschappelijk aanvaard moet zijn, betekent juist dat ook de consument niet meer kiest voor kortsnuitigheid die leidt tot gezondheidsproblemen. Zo stuurt de vraag het aanbod. In haar voorlichting adviseert het Landelijk InformatieCentrum Gezelschapsdieren (LICG) niet te kiezen voor honden met extreem korte snuiten. Belangrijk in dit omdenk-proces is ook de rol van keurmeesters op hondenshows – zij moeten eerst en vooral keuren op ‘fit for function’ en worden daartoe dan ook om- en nageschoold. Ook is er het voornemen om een gezondheidskeuring door een dierenarts verplicht te stellen voor aandachtstrassen (waaronder kortsnuiten), die op shows in de prijzen vallen. Deze aanpak zou internationaal moeten worden overgenomen.

2b. Selectie: keuze van ouderdieren gebeurt bewust met het oog op (fysiek en mentaal) gezonde nakomelingen

De juiste match van de ouderdieren is de basis voor het realiseren van de doelstelling van Fairfok: gezond, dat wil zeggen met voldoende genetische variatie, zonder overdreven raskenmerken en met zo min mogelijk erfelijke ziektes. De fokker is altijd de eerst verantwoordelijke om de juiste combinatie van ouderdieren te maken. Om de fokkers daarbij te ondersteunen wordt gebruik gemaakt van de kennis en het instrumentarium van het ExpertiseCentrum Genetica Gezelschapsdieren (ECGG), de op populatiegenetica gerichte rekenmodellen van het ECGG en de ondersteunende software die de Raad van Beheer hiervoor ontwikkelt.

Om de inteelttoename blijvend te beperken moet daarbij niet alleen worden gekeken naar de inteelt van nieuw geboren dieren, maar ook naar de verwantschap van de toekomstige fokdieren. Dit om te voorkomen dat in de toekomst nauw verwante dieren gekruist worden, met hoge inteelt als gevolg. Outcross kan op de korte termijn helpen om de inteelt te verlagen. Om voor een blijvend lage inteelttoename te zorgen moet outcross echter regelmatig herhaald worden dan wel gecombineerd worden met andere maatregelen. De samenwerking tussen het ECGG en LICG wordt verder voortgezet om de informatie over erfelijke ziekten uit te breiden met andere rashonden en de bestaande informatie te updaten.

‘Met Fairfok doen we een oproep aan de fokkerij om *back to basics* te gaan.’

Rony Doedijns, directeur Raad van Beheer, in *Onze Hond 1*, 2019

2c. Inzicht: ouders zijn bekend en gecontroleerd met behulp van DNA-afstammingscontrole

Een verantwoorde aankoop van een gezonde hond vereist dat de koper/consument erop kan vertrouwen dat de fokker er alles aan heeft gedaan om een gezonde en sociale hond te fokken. Dit vraagt van de fokker dat hij betrouwbare en verifieerbare inzage geeft in de afstamming van de pup. Dit wordt geborgd door DNA-afstammingscontrole in combinatie met sluitende identificatie en registratie (I&R). I&R geeft informatie over de fokker en de dierenarts/chipper, maar niet over de afstamming. Om te voorkomen dat fokkers pups verkopen die zij niet gefokt hebben, maar wel claimen gefokt te hebben (bijvoorbeeld goedkope buitenlandse pups), is het heel belangrijk aan te sturen op het belang van een juiste registratie in I&R. Dit geeft de koper belangrijke informatie over de betrouwbaarheid van de fokker. De koper zelf heeft ook een verantwoordelijkheid. In de Puppy-checklist van het LICG wordt de consument erop gewezen dat het belangrijk is te checken wie de ouderdieren zijn en of gecheckt is op erfelijke aandoeningen. Zo wordt dit systeem steeds verder geoptimaliseerd en sluitend gemaakt. Uiteraard is goede handhaving daarbij van belang.

2d. Transparant: gegevens afstamming en resultaten onderzoeken zijn openbaar

Er wordt maximale openheid gegeven van de afstamming maar ook van uitgevoerde gezondheidsonderzoeken en eventueel voorkomende afwijkingen en ziektes. De Raad van Beheer maakt voor alle stamboomhonden (vanaf 1997) de afstamming en uitslagen van gezondheidsonderzoeken openbaar op hun website op de pagina ‘Generaties & Gezondheid Online’. Voor de gegevens vanuit de dierenartspraktijken vormt PETscan, de landelijke database van het ECGG (Universiteit Utrecht), de basis. In deze database bundelt het ECGG de diagnoses van de Nederlandse dierenartsen, om zo te kunnen meten wat de belangrijkste ziekten per ras zijn. Belangrijke erfelijke afwijkingen worden zo zichtbaar, zodat structurele maatregelen genomen kunnen worden. Het systeem valt of staat met de medewerking van dierenartspraktijken. Daarom wordt er de komende jaren hard aan gewerkt om zo veel mogelijk dierenartsen ook daadwerkelijk gebruik te laten maken van PETscan.

‘We zullen met zijn allen kritisch moeten kijken waar we staan en daar waar nodig plannen aan moeten passen. Misschien met kleinere passen, maar dan wel betere passen. Fairfok is echt een kwestie van lange adem.’

Maico Boumans, KNMvD, in *Onze Hond 9*, 2018

We werken toe naar de volgende gewenste situatie:

- Alle dierenartspraktijken en –klinieken hebben PETscan geïmplementeerd in hun Praktijk Management Systeem (PMS). Op dit moment gebruikt circa 10 procent van de dierenartspraktijken het PMS voor PETscan.
- Dierenartsen werken ook daadwerkelijk allemaal mee aan het vullen van PETscan. Het stimuleren hiervan loopt langs meerdere wegen:
  - Zo werken dierenartspraktijken in toenemende mate in ketens, waarbij PETscan makkelijker verplicht gesteld kan worden.
  - Om het gebruiksgemak te vergroten wordt PETscan uitgewerkt als smartphone-applicatie. Daarmee kunnen studenten diergeneeskunde in hun studie al simpel kennismaken en werken met PETscan, zodat zij er later als praktiserend dierenarts automatisch gebruik van maken. Op termijn kan deze app ook aan hondenbezitters ter beschikking worden gesteld, zodat zij de gezondheidstoestand van hun eigen hond kunnen opzoeken. Dit werkt bewustwording in de hand.
  - Een PR-campagne voor PETscan 2.0 gaat in 2019 van start (zie bijlage).
- Een goed werkend PETscan levert een betrouwbare monitoring van de gezonde en sociale hond. Resultaten zijn geanonimiseerd, maar wel in te delen naar type (ras)hond en of de hond wel/geen officiële stamboom heeft. Met betrouwbare data is het mogelijk een fokbeleid in te stellen. PETscan laat zien welke problemen bij welke rassen optreden, waarna de desbetreffende rasverenigingen en fokkers daar een optimaal fokbeleid op af kunnen stemmen. Daarnaast moet PETscan de gewenste betrouwbare borging van de geregistreerde data opleveren, waarbij alle afwijkingen geregistreerd worden. Een zo groot mogelijke deelname van dierenartspraktijken is daarbij een belangrijke succesfactor.

2e. Goede socialisatie en een huiselijke, hondvriendelijke omgeving

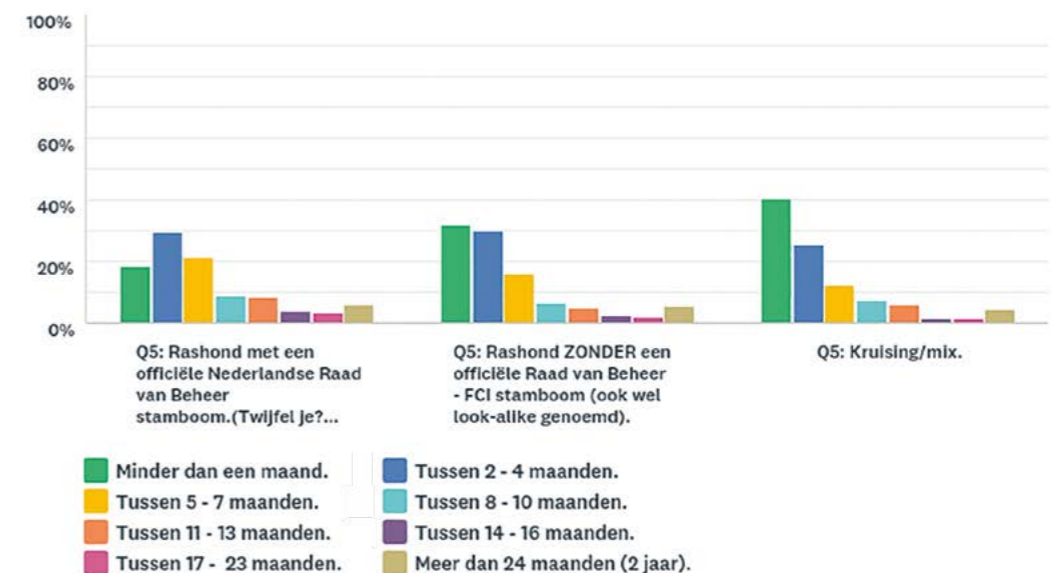
Het gebruiksdoel van het overgrote deel van de honden in Nederland is huishond. Daar moeten de fokdoelen mee overeenstemmen, denk aan zaken als een lange levensduur, gezondheid maar ook een sociaal en goed karakter. Het gaat de gemiddelde Nederlander immers om een hond die sociaal is en in de gezinsomgeving past. Een goed gefokte, gesocialiseerde en opgevoede hond verkleint de kans op bijgedrag naar mens of andere honden en dieren. Een goede socialisatie start bij de fokker met de keuze van de juiste ouderdieren, zodat ze van de teef al leren hoe ze zich moeten gedragen. Daarna blijft het de fokker die de pup stapsgewijs nieuwe dingen laat meemaken. Dit vergt veel tijd en inspanning die rashondenfokkers graag investeren in hun waardevolle pups. Controle op socialisatie bij stamboomhonden wordt gedaan bij ieder nest door de buitendienstmedewerker tijdens nestcontrole. In overleg met de NWWA/LID wordt naar betere borging gezocht om inzichtelijk te maken wanneer aan een goede socialisering wordt voldaan.

2f. Voor de aspirant-pupkoper wordt een goede match gemaakt tussen puppy en nieuwe eigenaar en zijn impulsaankopen niet mogelijk

De afgelopen vier jaar heeft het consumentengedrag als een rode draad door het Fairfok-programma gelopen – in het bijzonder het effect van het programma op dat gedrag. De gemiddelde consument laat nog weinig gedragsverandering zien; het blijkt dat het effect van de aanhoudende voorlichting over bewust aankoopgedrag pas in de loop van meerdere jaren zichtbaar wordt.

Uit de doorlopende Puppy-Enquête die de Raad van Beheer onder pupkopers uitvoert, komt naar voren dat de periode van oriëntatie (soort hond/welke fokker) tot aan de daadwerkelijke aankoop varieert van “minder dan een maand” (20%), “tussen de twee en vier maanden” (30%) tot “tussen de vijf en zeven maanden” (20%). Deze resultaten gelden bij het aankoopproces van stamboomhonden. Bij de look-alikes is het percentage dat binnen een maand een pup koopt al meer dan 30 procent, bij de honden zonder ras/kruising loopt dit al op naar meer dan 40 procent. Dit ondersteunt de verwachting dat impulsaankoop veel minder voorkomt bij pupkopers van stamboomhonden.

Q12 Hoelang heb je over het aanschafproces van je pup gedaan?
Van oriëntatie (soort hond/welke fokker) tot aan moment dat je de pup hebt gekocht.

Daarnaast is de vraag naar honden veel groter dan het aanbod van gezonde en sociale honden. Daarbij laat de consument zich sterk leiden door de (lage) prijs en wil hij over het algemeen niet wachten tot er een verantwoord gefokte pup beschikbaar is. Er is binnen het Platform Fairfok veel informatie beschikbaar over de verantwoorde aanschaf van een hond, maar deze informatie goed te laten landen bij de consument is en blijft een uitdaging.

Vraag en aanbod

Met het oog op de hierboven geschetste situatie wil het Platform Fairfok nog meer samenwerken om het gat tussen vraag naar en aanbod van gezonde en sociale honden te dichten, om zo onverantwoorde aankopen te voorkomen. Samenwerken betekent dat alle partners hun rol moeten pakken: verantwoorde fokkers stimuleren meer gezonde en sociale honden te fokken (Raad van Beheer); verantwoord gefokte stamboomhonden promoten (campagne 'Waarom een stamboomhond', Raad van Beheer); onafhankelijke voorlichting geven (LICG) om impulsaankoop van honden uit de malafide fokkerij te ontmoedigen, ondersteund door acties en promoties (Dierenbescherming, Hondenbescherming).

Impulsaankopen moeten onmogelijk worden gemaakt. Aansluitend daarop wordt gestuurd op nog betere begeleiding en advisering van de aspirant-pupkoper door de fokker als het gaat om de vraag of een hond überhaupt wel bij de koper past, en zo ja, welke hond het best matcht met zijn wensen en thuissituatie.

Huidige ontwikkelingen

Om de voorlichting van de consument nog verder te intensiveren zijn diverse activiteiten ontplooid of in voorbereiding. Het Platform Fairfok fungeert als klankbord voor deze initiatieven en kan zorgen voor synergie. Belangrijk is dat de consument wordt bereikt met een éénduidige boodschap.

Met het oog daarop zal het Platform Fairfok met zijn initiatieven aansluiten bij de voorgenomen voorlichtingscampagne van het ministerie van LNV, die gepland staat voor de eerste helft van 2019. Deze campagne richt zich onder meer op de kortsnuitige honden als verdere invulling van artikel 3.4 Besluit houders van dieren, maar geeft ook voorlichting over de verantwoorde aanschaf van een hond. Zodoende voeren het Platform Fairfok en de overheid samen gecoördineerd campagne gericht op het fokken (en aanschaffen) van gezonde en sociale honden.

Daarnaast blijft het LICG onderzoeken hoe voorlichting over het verantwoord aanschaffen van een hond via offline, online en social-mediakanalen het meest effectief kan worden gemaakt. Al eerder presenteerde de Hondenbescherming een online tool die aspirant-pupkopers helpt een bewuste keuze te maken voor een hond die past bij hun levensstijl en situatie, zie www.eenhondvoormij.nl/woefwijzer.

3. Tegengaan van fraude door het slim benutten van Identificatie & Registratie en nemen van verantwoordelijkheid door onder anderen dierenarts of chipper

De illegale puppyhandel staat hoog in het rijtje van illegale praktijken zoals drugs- en wapenhandel, waar veel geld in omgaat. Bij de aanpak van deze illegale handel spelen twee hoofdactiviteiten. Ten eerste moet het makkelijker worden om malafide fokkers en handelaren te traceren en zo mogelijk uit te schakelen dan wel te vervolgen. Het nieuwe I&R-systeem dat onder verantwoordelijkheid van het ministerie van LNV is uitgewerkt, biedt hierbij soelaas. De fokker en chipper zijn voortaan traceerbaar en daarmee niet meer anoniem, waardoor zij bij illegaal handelen kunnen worden opgespoord en zo nodig vervolgd.

De **KNMvD** wil haar verantwoordelijkheid nemen in dit verband, door het melden van vermoedelijke illegale praktijken door dierenartsen te stimuleren. Een veel gehoorde klacht onder dierenartsen is momenteel echter dat er weinig of geen feedback van de NVWA volgt op een melding, zodat men niet weet of er daadwerkelijk iets mee wordt gedaan. Hierover zal de KNMvD nadere afspraken met de NVWA maken om de effectiviteit te verhogen. In het nieuwe I&R-systeem voor honden, I&R Hond, kunnen dierenartsen een melding doen over een geregistreerde hond. Zo zal I&R Hond in de toekomst de handhavende instanties NVWA en LID beter kunnen ondersteunen bij het uitoefenen van hun taak.

Een andere maatregel is de zogenaamde "scraping", het online geautomatiseerd opsporen van bedenkelijke advertenties op websites als Marktplaats en Facebook door zowel overheid (NVWA) als ngo's (Dierenbescherming, Hondenbescherming).

'Een sluitende I&R kan echt een sleutelrol spelen in de signalering en handhaving van verschillende dossiers zoals illegale hondenhandel en fokkerij, maar bijvoorbeeld ook bij het in kaart brengen van bijtincidenten. Op dat vlak ligt er dus ook nog een grote taak voor de overheid en een duidelijke taak voor elke instantie die invloed wil uitoefenen op dit dossier.'

Conny van Meurs, KNMvD, in Onze Hond 9, 2018

FAIRFOK IN PRAKTIJK:
FOKKERIJ-BEGELEIDINGSPROGRAMMA
UNIVERSITEIT UTRECHT

Het ExpertiseCentrum Genetica Gezelschapsdieren (ECGG) van de Universiteit Utrecht ontwikkelt een 'fokkerij-begeleidingsprogramma' op basis van de complete gezondheidskaart van het Nederlandse Kooikerhondje.

Dr. Paul Mandigers van het ECGG: 'In de gezondheidskaart van het Kooikerhondje nemen we de mutaties mee die voor erfelijke gezondheidsproblemen zorgen, maar ook andere ziektebeelden en genetische diversiteit.

Al deze gegevens zijn verwerkt in het programma, dat kan helpen de ideale partner te vinden. Je brengt de gegevens van het teefje in en vervolgens presenteert het programma een selectie aan reuen waar je op een gezonde en duurzame manier mee kunt fokken. Zo streven we ernaar dat de genetische variatie optimaal is en de ziekte-incidentie van erfelijke aandoeningen zo laag mogelijk. Zo zorg je dat iedere volgende generatie Kooikerhondjes gemiddeld gezonder is dan de voorgaande. Het Kooikerhondje is nu nog het pilot-ras waar we ons op richten. Maar als het programma eenmaal voor dat ras in orde hebben, rollen we het uit voor andere rassen. De eerstvolgende zal de Labrador Retriever zijn en we zijn nog met een aantal andere rasverenigingen in gesprek. Denk aan de Border Collie, Leonberger, Markiesje, Belgische Herder, Cairn Terriër enzovoort.'

4. Internationale samenwerking

Ook internationaal wordt er aan de weg getimmerd. Op 26 juni 2018 organiseerden leden van het Europees Parlement in samenwerking met de Federation of Companion Animal Veterinary Associations (FECAVA), de Federation of Veterinarians of Europe (FVE) and the EU Cat and Dog Alliance, een bijeenkomst in Brussel over het fokken op extreme uiterlijke kenmerken en wat daaraan te doen. En op 21 november 2018 organiseerden Four Paws International, Eurogroup for Animals en de Europese Raad een bijeenkomst over illegale online puppyhandel. Betrokkenen uit diverse landen spraken over de uitdagingen en welke oplossingsrichtingen nationaal kunnen worden ingezet. Aan beide bijeenkomsten namen Nederlandse vertegenwoordigers deel, waaronder de directeur van de Raad van Beheer. Met deze bijeenkomsten is een eerste basis gelegd voor verdere internationale samenwerking. Ambitie is om met gelijkgestemde landen te komen tot een internationale intentieverklaring voor Fairfok.

Ongeacht of zo'n internationale intentieverklaring er komt, is het noodzakelijk te komen tot internationale samenwerking en afspraken gericht op het verder gezamenlijk oppakken van de FCI-rasstandaarden, maar ook rasstandaarden van extreme rassen die (nog) niet door de FCI worden erkend, zoals de Toadbully, Bully XL en dergelijke.

Ook moet er internationaal worden samengewerkt bij de aanpak van de inteeltproblematiek op populatieniveau, onder meer door het aansturen op de acceptatie van outcross bij de FCI. Naast de acceptatie van outcross als effectieve maatregel op de korte termijn moet er tevens bij alle betrokkenen bewustzijn worden gecreëerd dat structurele aandacht op populatieniveau nodig blijft. Andere maatregelen in dit verband zijn het openstellen van het stamboek door de nationale kennelclubs en het Europees mogelijk maken van het aankeuren van look-alikes voor de fokkerij.

5. Communicatie

De communicatie zal zich blijven toespitsen op het creëren van bewustwording bij de consument en het bij elkaar brengen van vraag en aanbod. Dat betekent dat impulsaankopen moeten worden voorkomen en het aanbod van verantwoord gefokte pups moet worden vergroot. Op mogelijkheden om impulsaankopen tegen te gaan wordt nog volop gestudeerd. Met betrekking tot het vergroten van het aanbod van verantwoord gefokte pups zal gerichte communicatie c.q. promotie richting (aspirant)hondenfokkers moeten worden ingezet. De Raad van Beheer zal zich als onderdeel van de meerjarige campagne 'Waarom een stamboomhond' in 2019 specifiek tot deze doelgroep richten. Om het publiek bewust te maken van de risico's en gevaren van de malafide puppyhandel, hebben verschillende Fairfok-partners voorlichting ingezet, genoemd in de bijlage onder Ambitie 1.

FAIRFOK IN PRAKTIJK: OUTCROSS SAARLOOSWOLFHOND

Een aanzienlijk deel van de gezondheids- en welzijnsproblemen bij rashonden is het gevolg van een te kleine genenpool. Een van de maatregelen om te komen tot een verbreding van de genenpool is outcross, het inbrengen van 'nieuw' DNA in een ras door middel van het inkruisen van een ander erkend hondenras in een bepaald ras. De Saarlooswolfhonden Vereniging (AVLS) heeft de daad bij het woord gevoegd en succesvolle outcross toegepast.

Een Zwitserse Witte Herderre (ZWH) werd gekoppeld aan een rastyrische Saarlooswolfhondteef. In de nacht van 14 op 15 augustus 2014 werden via keizersnede twee reutjes en een teefje ter wereld gebracht. Maximaal twee pups uit dit outcrossnest, die op alle beoordelingspunten het hoogst scoren, werden later ingezet in een terugkruising met een Saarlooswolfhond. In juni 2017 kwam het bericht van een geslaagde outcross tussen een Saarlooswolfhond met een Zwitserse Witte Herder. Winny, het F2 teefje uit de eerdere outcross Saarlooswolfhond x Zwitserse Witte Herder, bracht op zondag 25 juni 2017 acht gezonde pups ter wereld.

FAIRFOK IN PRAKTIJK: GESLAAGDE SAMENWERKING MARKIESJE

Bij pups van hondenras 'het Markiesje' komt een ernstige bewegingsstoornis voor: paroxysmale dyskinesie. Dankzij onderzoek van wetenschappers dr. Paul Mandigers en dr. Peter Leegwater van de Universiteit Utrecht (Expertisecentrum Genetica Gezelschapsdieren) kon de erfelijke oorzaak worden opgespoord en kan de ziekte worden uitgebannen.

Het onderzoek was mogelijk dankzij een subsidie van de Nederlandse Markiesjes Vereniging en de inzet van enkele toegewijde liefhebbers. De Wageningen UR bracht in kaart hoeveel dieren er in de populatie genetisch heel dicht bij elkaar stonden en gaf daarmee aan hoeveel ruimte er foktechnisch was om dit genetisch defect uit de populatie te fokken. Met die informatie en met de kennis over het gen dat de aandoening veroorzaakt, kun je met een selectief fokprogramma de populatie binnen twee generaties weer gezond maken. Een mooi voorbeeld van goede samenwerking.

'Fairfok is heel ambitieus. De lat ligt hoog, en dat moet ook. Als je de Nederlandse hond echt gezond wilt maken, moet er fundamenteel iets veranderen. Binnen elk ras is wel iets aan de hand dat aangepakt moet en kan worden.'

Paul Mandigers, Universiteit Utrecht/Expertisecentrum Genetica Gezelschapsdieren, in Onze Hond 7, 2018

'We hebben goede eerste stappen gezet, nu moeten we doorgaan. En dan meer focussen op de look-alikes, de honden zonder stamboom die onder de radar blijven.'

Manon de Kort, HAS Hogeschool, in Onze Hond 10, 2018

'Het ging slecht met de Engelse Bulldog: te ver doorgefokt, allerlei lichamelijke tekortkomingen zoals kortademigheid, gewrichtsproblemen en een veel te korte levensduur. Daar moest iets aan gebeuren! [...] Dierenartsen zien vooruitgang bij het ras sinds we in 2014 begonnen met het convenant.'

Debbie Sas, fokker Engelse Bulldog, in Onze Hond 6, 2018

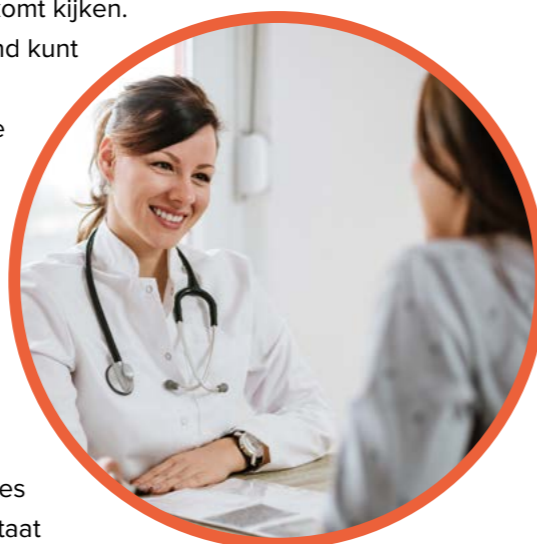

FAIRFOK IN DE PRAKTIJK: PREPUP-CONSULT DOOR DE DIERENARTS

Het PrePup-consult is door het Landelijk InformatieCentrum Gezelschapsdieren als kant en klaar pakket ontwikkeld. De KNMvD promoot dit consult actief onder dierenartsen.

Het doel van het PrePup-consult is dat de aspirant-koper een bewuste keuze maakt. De dierenarts vertelt in het consult van alles over de aanschaf van een hond en wat er allemaal bij komt kijken.

Zo zijn er veel wegen waarlangs je een hond kunt aanschaffen: via een erkende fokker, maar ook via internet, het asiel, een buitenlandse stichting. Wat is een goed adres om de pup aan te schaffen? Welk ras past er bij me? Hoe zit het met erfelijke gebreken? Wat kost een pup bij aanschaf, maar ook in onderhoud? Hoe voed je hem goed op? Zijn er ongezonde rassen? Wanneer men besluit een pup aan te schaffen kunnen er veel vragen naar boven komen. De PrePup-middagen zijn er om aspirant-baasjes van informatie te voorzien waarmee ze in staat zijn een goede keuze te maken bij het aanschaffen van de pup.

‘We zullen de consument nog beter moeten voorlichten. Mensen trappen nog maar al te vaak in de val van commerciële fokkers.’

Gerrit Hofstra, Dibevo, in Onze Hond 10, 2018

FAIRFOK IN DE PRAKTIJK: LICG RASHONDENGIDS

De LICG Rashondengids biedt uitgebreide informatie over de eigenschappen van rashonden. Je kunt er eenvoudig een rashond opzoeken en meer lezen over het karakter, het gedrag, de gezondheid en de erfelijke aandoeningen. Mensen die nadenken over de aanschaf van een rashond, kunnen zich hier zorgvuldig oriënteren.

Als toekomstige koper van een pup heeft u invloed op het welzijn en de gezondheid van honden in Nederland. U kunt daarmee namelijk de manier waarop gefokt wordt, sturen. Als steeds meer kopers vragen om testuitslagen van erfelijke aandoeningen en geen pups kopen die niet zorgvuldig gefokt zijn, dan zijn fokkers genoodzaakt beter te letten op hoe ze werken. Ze zullen vaker gaan testen op erfelijke aandoeningen, en de ouderdieren zorgvuldiger uitkiezen.

Aandachtspunten voor aanschaf

De LICG Rashondengids geeft informatie over de gevolgen van een bepaald uiterlijk, het belang van socialisatie - de basis voor goed gedrag, over de kosten, de plichten van koper en verkoper, welke hond (rashond, kruising of bastaard) het beste bij u past, tips voor het vinden van een betrouwbaar verkoopadres en de Puppy-checklist met allerhande tips en

adviezen voor waar u op moet letten bij de aanschaf van een pup.

Verder vindt u in de Rashondengids informatie over een aantal specifieke rassen, veel voorkomende erfelijke aandoeningen, uitleg over erfelijkheid en de wetenschappelijke onderbouwing van de Rashondengids door het ExpertiseCentrum Genetica Gezelschapsdieren van de Universiteit Utrecht.

www.rashondengids.nl

Foto: Alice van Kempen

NEDERLANDSE HONDENRASSEN: ERFGOED EN VOORBEELDFUNCTIE

Op deze foto poseren alle negen Nederlandse hondenrassen, onderdeel van het nationale culturele erfgoed. Meerdere rasverenigingen van Nederlandse rassen hebben het voortouw genomen om te komen tot verantwoord fokbeleid en tonen de moed om veranderingen door te voeren.

Zo worden er outcross-programma's uitgevoerd bij onder andere de Wetterhoun en Saarlooswolfhond. Ook wordt er samengewerkt met andere partijen uit de sector, zoals Universiteit Utrecht en Wageningen UR bij het terugdringen van erfelijke aandoeningen.

FAIRFOK IN DE PRAKTIJK: FOKKEN MET LOOK-ALIKES

De Wageningen UR wil in de hondenfokkerij zogeheten fokwaarde-schatting (schatting van de genetische aanleg) op grond van DNA opzetten, ook wel genomic selection genoemd.

Dr. Jack Windig van de WUR in het magazine Onze Hond 8, 2018: 'Met deze techniek kun je voor kenmerken die bepaald worden door een veelvoud aan genen de genetische aanleg al bij geboorte nauwkeurig schatten. Nu weten we bijvoorbeeld voor een kenmerk als heupdysplasie (HD) eigenlijk alleen achteraf of een dier het wel of niet heeft gehad.' De WUR heeft genomic selection al geïntroduceerd bij landbouwhuisdieren zoals runderen, varkens en kippen. 'Lukt het om dit ook in de hondenfokkerij toe te passen', aldus Windig, 'dan weet je niet alleen van rashonden de fokwaarde veel sneller en nauwkeuriger, maar kun je ook van honden zonder stamboom – de look-alikes – de genetische aanleg schatten en beoordelen of ze geschikt zijn om mee te fokken zonder risico op bepaalde erfelijke afwijkingen zoals HD.' Look-alikes kunnen dan een onderdeel van de oplossing zijn, denkt Windig. 'Als wij met DNA-onderzoek kunnen laten zien dat look-alikes kunnen bijdragen aan gezondere en socialere rashonden, is dat een belangrijk nieuw perspectief. De look-alikes vormen tenslotte een enorme uitbreiding van het fokdierenbestand en samenwerken met verantwoorde fokkers van look-alikes ligt dan voor de hand.'

'Outcross en het aankeuren van look-alikes voor de fokkerij was vóór Fairfok nog onbespreekbaar. Nu beschouwt welhaast de hele sector deze maatregelen als serieuze optie om de populatie gezonder te maken.'

Paul Peeters, communicatiemanager Raad van Beheer, in Onze Hond 1, 2019

Foto: Ron Baltus

BIJLAGE AMBITIES FAIRFOK

Het oorspronkelijk Fairfok-plan is beschreven in veertien ambities. In deze bijlage wordt per ambitie weergegeven wat er in het kader van deze ambitie is gedaan en bereikt.

AMBITIE 1:

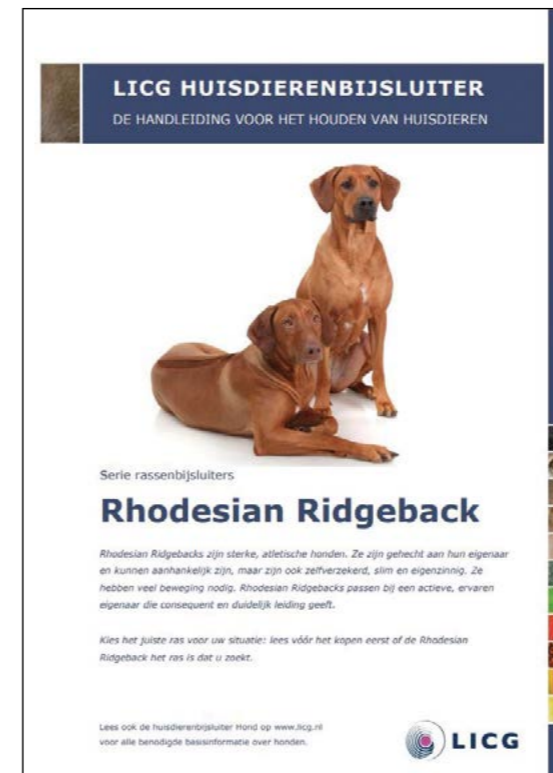
De hondenfokkerij is een diervriendelijke en verantwoorde sector en staat als zodanig bekend

Om deze ambitie te realiseren zijn de afgelopen vier jaar tal van activiteiten ontplooid. In wezen is Fairfok op zichzelf al een middel om de hondenfokkerij een beter imago te bezorgen, omdat het publiek ziet dat er serieus aan de problematiek wordt gewerkt. Een marktonderzoek zou het nauwkeurige antwoord kunnen geven wat van de ambitie bereikt is. Veel van de leden van het Platform Fairfok hebben zich individueel en in gezamenlijkheid ingezet om de ambitie te realiseren. Grofweg zijn er twee hoofdrichtingen te onderscheiden: (publieks)voorlichting en wetenschappelijk onderzoek.

Voorlichting

Om het publiek bewust te maken van de risico's en gevaren van de puppyhandel, hebben verschillende Fairfok-partners voorlichting ingezet:

- **Puppy kopen?** Ontmasker de foute fokker, inclusief de puppy-checklist (LICG) Om mensen te helpen bij het doorzien van de valkuilen bij een aankoop via het internet.
- **Rashondengids** (LICG)
Samenwerking met ECGG, waarbij met gebruikmaking van de kennis van het ECGG een objectief beeld wordt geschetst van rashonden en hun eventuele erfelijke aandoeningen.
- **Huisdierenbijsluiters hond**, 39 rassenbijsluiters, praktisch document 'De aanschaf van een hond' en een voorlichtingsvideo over de aanschaf van een hond (LICG)
- **Waarom een stamboomhond** (Raad van Beheer)
Gericht op bewustwording van het publiek van een verantwoorde rashondenfokkerij, waarbij wordt ingezoomd op de voordelen van stamboomhonden.
- **Een hond voor mij/Woefwijzer** (Hondenbescherming)
Website met tools (kennistoetsen, filmpjes en een Woefwijzer) om bewuster een hond te kopen.
- **Fairpup** (Hondenbescherming)
Aparte website waar bezoekers met de Fairpup-check kunnen uitvinden waar zij een pup uit een verantwoorde fokkerij kunnen kopen.
- **Verantwoord houden van dieren** (PVH)
Het Platform Verantwoord Huisdierenbezit geeft op haar website voorlichting over het verantwoord houden van huisdieren, waaronder de hond. Relevante beslissingen en resultaten uit Fairfok publiceert men eveneens op deze website.

Onderzoek

ECGG/Universiteit Utrecht

Het ExpertiseCentrum Genetica Gezelschapsdieren (ECGG) heeft de haar beschikbare objectieve wetenschappelijke kennis op het gebied van erfelijke ziekten gerelateerd aan de meest voorkomende hondenrassen. Via de “Rashondengids” op de website van het LICG hebben potentiële pupkopers en andere geïnteresseerden toegang tot deze informatie, zodat zij per ras kunnen opzoeken welke erfelijke aandoeningen kunnen voorkomen en wat de erfelijke aandoening inhoudt (www.rashondengids.nl).

Wageningen UR

Onderzoek van Wageningen UR laat zien dat een kentering in de rashondenfokkerij is opgetreden naar verantwoorde fokkerij. Mede dankzij onderzoek is de sterke inteelttoename uit de jaren '90 omgebogen, en neemt de gemiddelde inteelt de laatste tien jaar niet of nauwelijks meer toe of zelfs af. Nauwe inteelt (neef-nicht en nog nauwer), is nu vrijwel afwezig. Wageningen UR heeft op verzoek van rasverenigingen een aantal hondenrassen doorgelicht, zoals Saarlooswolfhond, New Foundlander, Nederlandse Schapendoes, Labradoodle, Oud Duitse Herder, Cairn Terrier, Schotse Collie, Nederlandse Smoushond, Hollandse Herder, Markiesje, Friese Stabij en Ierse Setter.

Bij de Saarlooswolfhond is gestart met outcross - het inkruisen van honden van buiten het ras om de inteelt verder te verlagen. Wageningen UR heeft geanalyseerd hoe zo'n outcross het beste kan worden opgezet, resulterend in een wetenschappelijke publicatie zodat de kennis breder beschikbaar komt, ook voor andere landen ([Windig & Doekes 2017, Limits to genetic rescue by outcross in pedigree dogs. J. Animal Breeding Genetics 2018;135:238–248](#)).

KNMvD

Transitie is beweging creëren, zoals het binnen de fokkerij van stamboomhonden ruimte geven aan look-alikes en raskruisingen. Binnen de KNMvD is de beweging naar verantwoorde sector gemaakt door dierenartsen bewust te maken van hun ethische verantwoordelijkheid en het opstellen en implementeren van een Richtlijn ‘Veterinair handelen inzake welzijnsrisico's bij honden en katten met erfelijke aandoeningen en schadelijke raskenmerken’ (zie ook ambitie 10). De Nederlandse aanpak is juni 2018 gepresenteerd tijdens een bijeenkomst van de Europese Unie over het fokken van honden en het voorkomen van overdrijvingen bij rashonden. Hij werd daar omarmd als een waardevolle aanpak ook voor andere EU-landen. De KNMvD evalueert de Richtlijn in 2019.

Raad van Beheer

De Raad van Beheer heeft zich de afgelopen jaren ingespannen om maatregelen door te voeren in het kader van transparantie richting publiek met betrekking tot de gezondheid van stamboomhonden.

Zo is er inmiddels een 100 procent dekking voor de verplichte DNA-test voor ouderschapscontrole, zodat de consument zekerheid heeft over de afstamming van een pup. Daarnaast presenteert de Raad van Beheer ‘Gezondheid online’ op zijn website. Daar hebben geïnteresseerden inzage in de eventuele gezondheidsonderzoeken die bij een bepaalde hond zijn verricht en kan men bij de rasinformatie zien welke gezondheidsonderzoeken de rasverenigingen voorschrijven of wenselijk vinden. Daar waar aanvullende maatregelen voor de stamboomafgifte noodzakelijk zijn, worden convenanten met rasverenigingen afgesloten.

Daarnaast werkt de Raad van Beheer aan de zogeheten Normenmatrix, waarin de resultaten van meerdere gezondheidsonderzoeken per ras worden opgenomen. (Bekeken wordt nog welke onderzoeken wel en welke niet moeten worden opgenomen. Denk aan onderzoek dat niet door een veterinaire specialist is gedaan, maar dat desondanks waardevolle informatie oplevert.) De Normenmatrix is naar verwachting in 2020 online.

Ook wordt er gewerkt om opleidingen laagdrempelig te maken, zodat elke fokker in de gelegenheid is om de basiskennis tot zich te nemen (basisdiploma Fokken en houden van honden – Raad van Beheer).

Verder worden de eigen controles en voorschriften blijvend kritisch bekeken en daar waar mogelijk aangescherpt. Zo zijn de regels voor onaangekondigde controles bij fokkers aangescherpt zodat de Raad van Beheer ook controle uit kan oefenen op basis van klachten vanuit de branche zelf. De praktijk leert dat men continu scherp moet blijven op hoe in ieder geval de eigen procedures en de samenwerking met LID/NVWA verbeterd kunnen worden.

De Raad van Beheer heeft een streven van 100 procent compliance, maar met meer dan 5.000 actieve fokkers is dit een gezonde uitdaging.

AMBITIE 2:

Vaststellen van de omvang van de problematiek (incidentiestudies)

De in 2014 geformuleerde ambitie bleek door het ontbreken van betrouwbare gegevens niet meetbaar te realiseren. De cijfers berustten op aannames die niet valide waren. Door het ontbreken van een betrouwbare nulmeting zijn ook de vervolgdooelstellingen niet eenduidig meetbaar. Voor de komende jaren is het opzetten van een meetsysteem en het genereren van betrouwbare gegevens over de omvang van de problematiek van belang. Dat we daarbij onderscheid willen maken tussen stamboomhonden en niet-stamboomhonden is met name van belang voor het meten en opvolgen of het fokbeleid van rasverenigingen en de Raad van Beheer de noodzakelijke verbeteringen oplevert.

ECGG/Universiteit Utrecht

Analyse

Om meer vat te krijgen op de problematiek en om beter te kunnen zien welke vorderingen er binnen deze ambitie worden behaald, heeft het ECGG een strategie ontwikkeld om de omvang van de problematiek goed te kunnen vaststellen. Het ECGG heeft toegang tot verschillende databronnen, waaronder gegevens van de grote dierziektekostenverzekeraars. Hierdoor kan het ECGG hondenpopulaties in Nederland zowel kwalitatief als kwantitatief analyseren.

Fokbeleid aanpassen

Uit analyses van 38 hondenrassen (look-alikes en stamboomhonden) blijkt ook in de Nederlandse populatie een verhoogde ras-aanleg is voor diverse aandoeningen. Dit betekent dat fokbeleid binnen deze hondenrassen moet worden aangepast om de prevalentie van de aandoeningen terug te dringen. Voor gedetailleerde informatie over de 38 geanalyseerde hondenrassen verwijzen we naar het rapport "Ontwikkeling en implementatie van een kwantitatief meetsysteem van gezondheid en welzijn in gezelschapsdierpopulaties" van 30 november 2016. De wetenschappelijke publicatie is gepubliceerd in het tijdschrift Preventive Veterinary Medicine ("[Disease burdens in four populations of dog and cat breeds compared to mixed-breed dogs and European shorthair cats.](#)" Keijser SFA, Meijndert LE, Fieten H, Carrière BJ, van Steenbeek FG, Leegwater PAJ, Rothuizen J, Nielen M. *Prev Vet Med.* 2017 May 1;140:38-44).

PETscan

Het ECGG heeft in 2017 binnen haar netwerk van dierenartsen het incidentiemeetsysteem van ziekten gelanceerd (PETscan). In een pilotproject zijn gegevens van Labrador Retrievers, Chihuahua's en Franse Bulldogs nader geanalyseerd en gepubliceerd in Animal Genetics ("[PETscan: measuring incidence of disease phenotypes to prioritize genetic studies in companion animals.](#)" Keijser SFA, Vernooij JCM, Rothuizen J, Fieten H, Nielen M, Hesselink JW, van Steenbeek FG. *Anim Genet.* 2018 Oct;49(5):492-495.)

De belangrijkste conclusie was dat PETscan de incidentie van aandoeningen in populaties objectief kan inschatten en kan worden gebruikt om de prioriteit van de ziekte-gen-identificatiestudies te bepalen. Resultaten uit PETscan kunnen worden gebruikt om de effecten van een gewijzigd fokbeleid te evalueren, bijvoorbeeld na de implementatie van een nieuwe DNA-test in de fokstrategie.

Op dit moment zijn ruim 100 dierenartsenpraktijken aangesloten en zijn er circa 10.000 diagnoses geregistreerd. Ook hebben dierenartsenpraktijken toegang gegeven tot hun historische praktijkgegevens, waarmee het ECGG kan beschikken over 2 miljoen records aan ziektegegevens, waarmee onder andere levensverwachting van rasdieren kan worden vergeleken met kruisingen.

PETscan 2.0

Inmiddels is PETscan 2.0 ontwikkeld. Daarin is de diagnoselijst sterk uitgebreid, zodat onder andere ook informatie beschikbaar komt over infectieziekten. In PETscan 2.0 is voor de dierenarts feedback aanwezig voor het stellen van de diagnose, en over de beschikbaarheid van DNA-tests die ingezet kunnen worden voor bepaalde erfelijke aandoeningen. Op dit moment is PETscan 2.0 volledig beschikbaar en werkzaam binnen de praktijkmanagementsystemen van IDEXX Animana en Vetsware. De nieuwe uitrol en PR-campagne voor deelname aan PETscan gaat begin 2019 van start. Met de PETscan diagnostic support applicatie voor de smartphone, kunnen eigenaren hun eigen patiëntendossier gaan bijhouden. De app wordt in 2019 in gebruik genomen.

PETscan 2.0 is aangepast aan de nieuwe privacy-wetgeving en alle diagnoses worden anoniem doorgestuurd. Alleen de eerste vijf cijfers van het chipnummer van het dier worden doorgestuurd naar het ECGG, waardoor binnen het Fairfok-programma analyses van door de Raad van Beheer uitgegeven chipnummers versus chipnummers van look-alikes en kruisingen mogelijk blijven.

Het ECGG heeft een actieve rol binnen het internationale netwerk en is onder andere aangesloten bij het IPFD (International Platform For Dogs) op het gebied van data-analyse van epidemiologische gegevens en "Harmonization of genetic testing". Dit laatste project heeft tot doel om een kwaliteitssysteem op te zetten voor laboratoria die genetische testen aanbieden aan de consument.

Wageningen UR

Een groot aantal genetische aandoeningen bij honden is bekend en er komen steeds meer DNA-tests beschikbaar. De grote uitdaging is om de incidentie terug te dringen zonder dat daarbij nieuwe aandoeningen gaan optreden. Te veel dieren uitsluiten op grond van dragerschap zorgt voor een te kleine fokpopulatie een grotere inteelttoename waardoor nieuwe erfelijke aandoeningen kunnen optreden. Wageningen UR heeft in samenwerking met de Engelse Kennel Club (vergelijkbaar met de Nederlandse Raad van Beheer) een boekhoofdstuk geschreven hoe dit dient te worden aangepakt (Lewis & Windig, 2017: Dog breeds, towards genomic management of populations with a high incidence of genetic defects, in Oldenbroek genomic management of animal genetic diversity, Wageningen Academic publishers).

AMBITIE 3:

Gezondheid, welzijn en sociaal gedrag

“In 2018 zijn bij alle fokkers gezondheid, welzijn en sociaal gedrag van de reu en teef leidend en bepalend voor de fokdoelen; d.w.z. 100% compliance. Er wordt niet meer gefokt met honden als het risico op gezondheids-, gedrags- en welzijnsproblemen te groot is of als de dieren niet meer zelfstandig en natuurlijk kunnen functioneren. Zo nodig wordt er gestopt met het fokken met honden waarbij dergelijke problemen onvermijdelijk zijn. Fokkers zijn zich ervan bewust dat de hond bij de nieuwe eigenaar, het gezin en de bijbehorende situatie moet passen. Fokkers kunnen advies krijgen welke honden het best in de fokkerij kunnen worden ingezet om problemen te verminderen. De hond moet weloverwogen worden aangeschaft; impulsaankopen passen hier niet bij.”

Bij de stamboomhonden is gezondheid, welzijn en sociaal gedrag als standaard leidend en bepalend voor de fokdoelen. Met meer dan 5.000 actieve fokkers met veelzijdige belangen blijft 100 procent compliance evenwel een gezonde uitdaging. Bij de beoordeling van de ambitie zien we zeker voor niet-stamboomhonden dat door gebrek aan transparantie niet vastgesteld kan worden wat de status is van deze ambitie, noch dat deze voor 100 procent gerealiseerd zou zijn.

Aandachtsrassen: kortsnuiten

Voorbeelden waaraan momenteel extra gewerkt wordt zijn rassen met kortsnuitigheid. Bij de Engelse Bulldog is een programma gestart om de problemen van dit ras aan te pakken. Een algehele fokgeschikheidstest, inclusief een conditietest, is nu verplicht voordat dieren ingezet mogen worden als fokdier. De rasverenigingen van de Engelse Bulldog zetten alleen nog fokdieren in die inspanningstolerantie laten zien. Wageningen UR onderzoekt samen met de Raad van Beheer de genetische achtergrond van de conditie, welke onderdelen van de test en keuring op exterieur genetisch het beste correleren met de algehele conditie en hoe deze test de conditie in volgende generaties zal beïnvloeden. Voor wat de Franse Bulldog en de Mopshond betreft dringt de Raad van Beheer er bij de rasverenigingen op aan om maatregelen te nemen. Zo heeft men voorlichtingsbijeenkomsten georganiseerd om de rasverenigingen en fokkers op de hoogte te brengen van de laatste wetenschappelijke inzichten. Voornamelijk proberen de rasverenigingen van alle kortsnuitige rassen op een lijn te komen ten aanzien van de maatregelen die genomen moeten worden. De overheid heeft onlangs aangegeven met richtlijnen te zullen komen waar honden aan dienen te voldoen. Omdat deze richtlijnen ook voor stamboomhonden gelden, ziet de Raad van Beheer ervan af een eigen regelsysteem op te zetten en wacht de aangekondigde overheidsmaatregelen af.

Richtlijn KNMvD

Met betrekking tot het onderdeel in de ambitie dat de dieren zelfstandig en natuurlijk kunnen functioneren is de Richtlijn ‘Veterinair handelen inzake welzijnsrisico’s bij honden en katten met erfelijke aandoeningen en schadelijke raskenmerken’ van de KNMvD opgesteld (zie ook ambitie 10). Het doel van de richtlijn is enerzijds om dierenartsen te ondersteunen bij de objectivering van de welzijnsrisico’s die het gevolg zijn van erfelijke aandoeningen en schadelijke raskenmerken, en dit te communiceren naar de eigenaar van een dier. Anderzijds is het doel om aan te geven welke veterinaire handelingen een bijdrage kunnen leveren aan het voorkomen van deze welzijnsrisico’s en de levenskwaliteit te waarborgen. Hierbij wordt bijvoorbeeld van dierenartsen verwacht dat deze geen electieve keizersneden meer uitvoeren. Kunstmatige inseminatie is alleen toegestaan als die voor de populatie een bijdrage levert en als natuurlijke dekking een aantasting van het welzijn zou opleveren. De implementatie van de Richtlijn is onderdeel van het transitietraject, in dit geval naar dierenartsen die handelen naar de genoemde aspecten van de Richtlijn. De evaluatie van de richtlijn staat gepland voor 2019.

Expertpanel ECGG

Het ECGG (UU) heeft een expertpanel samengesteld gericht op gezondheid, dierenwelzijn en sociaal gedrag. Dit expertpanel kan ingezet worden bij vraagstukken op dit gebied, zoals momenteel voor een opdracht van het ministerie van LNV, waarbij gewerkt wordt aan criteria voor het beter kunnen handhaven van artikel 3.4 Fokken met Gezelschapsdieren, Besluit houders van dieren uit de Wet dieren.

Genetische studies

Het ECGG voert genetische studies uit gericht op het identificeren van nieuwe ziektegenen in de gezelschapsdierenpopulaties (zie www.uu.nl/ecgg voor een overzicht). In samenwerking met rasverenigingen en fokkers is aan diverse erfelijk bepaalde ziektes gewerkt die een grote incidentie hadden en verantwoordelijk waren voor veel mortaliteit en morbiditeit in de populaties. Voorbeelden hiervan zijn: Von Willebrand ziekte bij het Kooikerhondje en Duitse staanders, dwerggroei bij de Duitse Herder, Saarlooswolfhond en Tsjechoslowaakse Wolfhond, erfelijke necrotiserende myelopathie bij het Kooikerhondje, paroxysmale dyskinesie bij het Markiesje, cerebrale dysfunctie bij de Friese stabij, immuundeficiëntie bij de Wetterhoun, psychomotorische epilepsie bij de Boerboel en koperstapeling bij de Bedlington Terrier en Labrador Retriever. Door het ontwikkelen van DNA-tests en het uitvoeren van deze tests ten behoeve van de fokkerij, kunnen deze ziekten gefaseerd uitgefokt worden, wat leidt tot gezondere populaties.

Populatie-analyses

Het ECGG voert populatie-analyses uit met betrekking tot het voorkomen van ziekten en behoud van genetische variatie binnen populaties. Twee voorbeelden van projecten zijn het uitvoeren van fokwaardeschattingen voor doofheid bij de Dalmatiër en het analyseren van het voorkomen van de ziekte van Von Willebrand binnen de Hollandse Herder-populatie.

Foto: Ron Baltus

AMBITIE 4:

Stamboom geeft inzage in verantwoord fokproces

“De huidige stamboom, afgegeven door de Raad van Beheer, groeit in de periode tot 2018 uit tot een soort ‘keurmerk’: ‘Fairfok’. Dat wil zeggen dat de stamboom duidelijk inzicht geeft in de inspanning van de fokker om tot gezonde(re) en sociale honden te komen. Een rashond is een eerlijk en duurzaam gefokt dier met veel aandacht voor gedrag, gezondheid en welzijn van ouderdieren en pups.”

De stamboom geeft op termijn inzicht in de relevante gezondheidsonderzoeken waarbij continu aan verdere verbetering wordt gewerkt. De stappen naar een Fairfok-‘keurmerk’ zijn gezet. Op de stamboom is nu aangegeven dat de vermelde ouderdieren door middel van DNA-onderzoek zijn bevestigd. Ook gelden diverse aanvullende voorwaarden op gebied van welzijn en gezondheid bij stamboomhonden. Met de invoering van het nieuwe ICT-systeem en de Normenmatrix van de Raad van Beheer in het voorjaar van 2020 worden de normen gecontroleerd en wordt aangegeven of er aan de voorwaarden is voldaan.

AMBITIE 5:

Nieuwe eigenaar en hond passen bij elkaar en de gemiddelde levensduur is 11 jaar

“In de toekomst is de nieuwe eigenaar van een rashond ervan verzekerd dat zijn hond goed past in zijn nieuwe omgeving, geen abnormaal gedrag vertoont, trainbaar en alert is. De hond functioneert goed in een groep (mensen, honden), is gezond en leeft gemiddeld 11 jaar. Bezoek aan de dierenarts blijft beperkt tot reguliere controle en behandeling. De toename van het inteeltpercentage wordt per ras beperkt.”

Op alle punten is afgelopen 4 jaar hard gewerkt en invulling gegeven. De match met de nieuwe eigenaar is een speerpunt binnen de georganiseerde kynologie. Het aspect beperken van inteelt en verwantschap wordt actief door de rasverenigingen opgepakt, waarbij veelvuldig de universiteiten en wetenschappers worden benaderd voor hulp en wetenschappelijke ondersteuning.

Echter er is geen betrouwbaar Nederlands onderzoek over de leeftijd van rashonden. Ook wordt de levensduur nu niet geregistreerd. Alleen van fokdieren is de leeftijd bekend bij geboorte van pups. Onderzoek uit Engeland vermeldt een gemiddelde levensduur van 10.33 jaar op basis van data uit 2014 (Longevity and mortality in Kennel Club registered dog breeds in the UK in 2014, Lewis et al. Canine Genetics and Epidemiology (2018) 5:10).
https://www.uu.nl/sites/default/files/dgk_petscan_-_measuring_incidence_of_disease_phenotypes_to_prioritize_genetic_studies_in_companion_animals.pdf

AMBITIE 6:

Rasstandaarden zijn tekstueel aangepast

“Vanaf 2015 worden rasstandaarden die aanleiding kunnen geven tot welzijnsproblemen, bijgesteld. Als het geen Nederlandse rassen zijn, zullen de welzijnsproblemen die de rassen ondervinden en die een direct gevolg zijn van de rasstandaarden, in internationaal verband besproken worden. Nieuwe rassen kunnen pas worden vastgesteld na kritische beoordeling op de aanvaardbaarheid van de gevolgen voor het dier qua welzijn, gezondheid en integriteit.”

Nationaal

In Nederland zijn de rasstandaarden daadwerkelijk aangepast met toenemende aandacht voor gezondheid en welzijn. Het door fokkers volledig naar de rasstandaarden handelen is een transitieproces dat continu aandacht heeft en zo gestaag vorm krijgt. Nieuwe inzichten worden daarbij meegenomen. Zo wordt op dit moment gewerkt aan aanpassing van de tekst van de rasstandaard van de Franse Bulldog waarbij verwacht wordt dat deze in 2019 is aangepast. De Raad van Beheer is in overleg met de Franse Kennel Club omtrent de omschrijving van de snuitlengte.

Teksten in de rasstandaarden zijn geen reden meer tot overdrijving van uiterlijk waarneembare raskenmerken. Toch is het mogelijk dat in de interpretatie wel een overdrijving ontstaat. Om deze reden zijn er verscheidende materialen ontwikkeld die de keurmeesters en fokkers helpen om honden te beoordelen die ‘fit for function’ zijn.

Zie hiervoor ook www.houdenvanhonden.nl (Raad van Beheer) met uitleg over RSI onder de noemer “regelgeving showen honden”.

Internationaal

Internationaal heeft bijstellen van de rasstandaarden naar welzijn tevens aandacht. Europees is de Nederlandse stakeholder benadering gedeeld met collega's uit andere EU-landen. Voorts heeft de Raad van Beheer tijdens de FCI-keurmeesterbijeenkomsten een sterk pleidooi gehouden om maatregelen te nemen met betrekking tot de korte neus en te dichte neusgaten bij sommige Franse Bulldoggen.

Het IPFD (International Platform For Dogs) heeft op haar website (dogwellnet.com) veel informatie over gezondheid en fokbeleid. Dit is een aanvulling op de bestaande documenten vanuit de FCI. Een ander voordeel hierbij is dat juist belangrijke kynologische landen hierbij aangesloten zijn (denk aan Amerika en Engeland). De Raad van Beheer vindt het delen van kennis, kunde en ervaringen op internationaal vlak erg belangrijk en heeft zich daarom ook aangesloten bij dit internationale platform.

AMBITIE 7:

Dierenartsen keuren op shows

“In 2016 worden op shows/tentoonstellingen bij de circa veertig aandachtstrassen de besten van het ras beoordeeld door een team van onafhankelijke dierenartsen. Er is gekozen voor ‘beste van het ras’, omdat het hier gaat om een voorbeeldfunctie. Juist de beste hoort geen overdreven, welzijnsbeperkende uiterlijke kenmerken of afwijkend gedrag te vertonen. Bij een aantal andere rassen worden de besten van het ras steekproefsgewijs beoordeeld door het aanwezige team van dierenartsen. Vanuit de Raad van Beheer zal gekeken welke rassen hiervoor in aanmerking komen. Input vanuit maatschappij en stakeholders wordt hierbij gebruikt. Mogelijk dat een dergelijk ras in de toekomst een aandachtstras wordt. Buitenlandse keurmeesters worden over de rasspecifieke aandachtspunten geïnstrueerd voorafgaand aan een hondenshow en ontvangen een vertaling van de rasspecifieke instructies”.

Er keuren op dit moment nog geen onafhankelijke dierenartsen mee op shows. De Raad van Beheer gaat hierover in overleg met de KNMvD. Voorwaarde voor succesvolle implementatie is dat zowel onder de exposanten als onder de keurmeesters een groot draagvlak bestaat voor zo'n maatregel. Dat draagvlak is er nog niet. Inventarisatie onder keurmeesters laat zien dat er nog onvoldoende consensus bestaat over de wijze van invulling van de maatregel en over het moment waarop de dierenarts mee moet kijken (vóór de keuring in plaats van na het behalen van een titel/plaats). De keurmeesters staan niet negatief tegenover het idee dat dierenartsen honden keuren op tentoonstellingen.

AMBITIE 8:

Gezondheid en welzijn is bij keurmeesters leidend

“In 2015 weten alle Nederlandse keurmeesters dat gezondheid en welzijn van de hond leidend zijn en dat het uiterlijk pas beoordeeld mag worden als gezondheid en welzijn geborgd zijn: dat wil zeggen 100 procent compliance. Keurmeesters krijgen extra rasspecifieke instructies voorafgaand aan iedere hondententoonstelling en nemen daarnaast deel aan verplichte nascholing”.

Voor alle Nederlandse keurmeesters zijn gezondheid en welzijn van de hond leidend. Het uiterlijk mag pas beoordeeld worden als gezondheid en welzijn geborgd zijn. Hiervoor zijn gedragscodes voor keurmeesters opgesteld en goedgekeurd. De implementatie van de volgende zaken is inmiddels geregeld:

- Verplichte nascholing. Gegevens omtrent het aantal nageschoolde keurmeesters zijn begin 2019 beschikbaar. Voor de nascholingen is het gemiddelde aantal punten per jaar 30, met een minimum van 90 nascholingspunten per drie jaar. Wanneer de nascholing niet wordt uitgevoerd volgen er sancties tegen de desbetreffende keurmeester.
- Ras-specifieke instructies (RSI's) voor de zogenaamde aandachtsrassen Duitse Herder, Welsh Corgi Cardigan, Bordeaux Dog, Boxer, Bullmastiff, Duitse Dog, Engelse Bulldog, Mastiff, Mastino Napolitano, Shar-Pei, Sint Bernard, American Staffordshire Terrier, Bull Terrier, Miniatuur Bull Terrier, Irish Soft Coated Wheaten Terrier, Jack Russell Terrier, Norwich Terrier, West Highland White Terrier, Yorkshire Terrier, Dashonden, Chow Chow, Dwergkeeshond, Basset Artésien Normand, Basset Hound, Bloedhond, Amerikaanse Cocker Spaniel, Clumber Spaniel, Sussex Spaniel, Lagotto Romagnolo, Nova Scotia Duck Tolling Retriever, Boston Terrier, Cavalier King Charles Spaniel, Chihuahua (kort- en langhaar), Chinese Naakthond, Franse Bulldog, Griffon Belge, Griffon Bruxellois, Japanse Spaniel, King Charles Spaniel, Mopshond, Pekingees, Petit Brabançon, Shih Tzu en het Italiaans Windhondje die door keurmeesters op Nederlandse evenementen worden gekeurd. Veel Europese landen hebben een soortgelijke maatregel ingevoerd voor deze rassen.
- De aanwijzingen en opmerkingen van keurmeesters op shows voor de aandachtsrassen (RSI) worden verzameld, geregistreerd en vervolgens gedeeld met de rasverenigingen. Met deze informatie kunnen zij zowel de fokreglement(en) verder verbeteren als gericht werken aan de opleidingen voor keurmeesters inclusief het praktijkdeel.
- Tijdens exterieurkeuringen worden honden gediskwalificeerd die niet voldoen aan het gewenste rasbeeld en uiterlijk waarneembare welzijnbeperkende eigenschappen hebben. Het kwalificatiesysteem op tentoonstellingen kent de classificaties uitmuntend, zeer goed, goed, matig, en niet te beoordelen. Bij deze kwalificaties wordt via het keurrapport aangegeven wat de goede en minder goede eigenschappen zijn van de voorgebrachte hond. Conditie, sociaal ringgedrag en soepele en vrije beweging zijn belangrijke wegingsfactoren bij het beoordelen van honden. Honden met eigenschappen die het welzijn belemmeren en die geen sociaal gedrag vertonen worden gediskwalificeerd.

AMBITIE 9:

Aantal Nederlandse keurmeesters op shows minstens 50 procent

“Het aantal aanwezige Nederlandse keurmeesters op Nederlandse hondententoonstellingen is per 2015 gegarandeerd en afgestemd op het uitgangspunt ‘gezondheid en welzijn boven rasspecifieke kenmerken’; op iedere hondententoonstelling heeft minstens 50 procent van de keurmeesters de Nederlandse nationaliteit.”

Deze ambitie is gerealiseerd. Het aantal Nederlandse keurmeesters varieerde in het verleden op shows tussen 5 en 40 procent. Met de nieuwe normering is de stijging minimaal 30 procent en is de behaalde norm minimaal 50 procent per tentoonstelling en gegarandeerd en afgestemd op het uitgangspunt ‘gezondheid en welzijn gaan boven rasspecifieke kenmerken’.

AMBITIE 10:

Richtlijn dierenartsen erfelijke gebreken

“Per 2015 werken dierenartsen aan de hand van de richtlijn ‘Veterinair handelen inzake welzijnsrisico’s bij honden en katten met erfelijke aandoeningen en schadelijke raskenmerken’ actief aan bewustwording van en kennisoverdracht op hondeneigenaren. Denk aan advies bij de aankoop van een hond, algemene begeleiding bij (keuzes wat betreft) voortplanting en advies en (veterinaire) hulp bij gezondheids- en welzijnsproblemen. Dierenartsen registreren welke problemen zich bij welke dieren voordoen. Deze informatie wordt gebruikt voor analyse en het in kaart brengen van de ernst en omvang van de problematiek”.

De KNMvD heeft de richtlijn ‘Veterinair handelen inzake welzijnsrisico’s bij honden en katten met erfelijke aandoeningen en schadelijke raskenmerken’ opgesteld, gepubliceerd en verspreid onder dierenartsen. Deze richtlijn heeft als doelgroep alle praktiserende dierenartsen die honden en katten behandelen. Het doel is enerzijds om dierenartsen te ondersteunen bij de objectivering van de welzijnsrisico’s die het gevolg zijn van erfelijke aandoeningen en schadelijke raskenmerken, en dit te communiceren naar de eigenaar van een dier. Anderzijds is het doel om aan te geven welke veterinaire handelingen kunnen bijdragen aan het voorkomen van deze welzijnsrisico’s en de levenskwaliteit te waarborgen. Op dit moment werkt 10 procent van de dierenartspraktijken met PETscan, waarmee gezondheidsproblemen van honden geregistreerd worden. Wat betreft het registreren van de problemen die zich bij dieren voordoen wordt verwezen naar Ambitie 2 waar PETscan beschreven staat.

AMBITIE 11:

Stimuleren nascholing

“Per 2015 is nascholing van dierenartsen en medewerkers in dierenartspraktijken op het gebied van fokkerij en genetica gemeengoed en wordt gestimuleerd door de KNMvD en ondersteund door de Raad van Beheer en onderwijsinstellingen op MBO en HBO en academisch niveau.”

Deze ambitie is gerealiseerd.

KNMvD

De KNMvD heeft de focus met name gelegd op voorlichting, nascholingen en congressen. Daarbij heeft de gezelschapsdierenarts de juiste informatie ontvangen over de gevolgen van fokken met dieren met extreme conformaties. Aanvullend hierop worden de dierenartsen gefaciliteerd. De GGG-(bestuurs-)leden dragen de lijn mede uit en zetten zich in voor het beschikbaar krijgen van de gevraagde expertise en input zoals PAO-onderwerpen die te maken hebben met fokkerij en genetica.

Raad van Beheer

Raad van Beheer heeft een nieuwe opleiding voor fokkers ontwikkeld (BFH, Basiscursus Fokken en houden van honden, bestaande uit zes modules 2018). De modulaire inrichting van de cursus zorgt ervoor dat deze laagdrempelig is en er meer mensen kunnen deelnemen.

De zes modules zijn:

- o Module 1- Erfelijkheidsleer (basis)
- o Module 2- Voortplanting
- o Module 3- Gezondheid rond het nest
- o Module 4- Wetten en Regels
- o Module 5- Gedragsleer
- o Module 6- Voeding en verzorging

Succesvol is de Raad van Beheer Kennis Tour waarbij het aantal deelnemers steeds verder toeneemt. Zo waren er in 2016 ongeveer 400 deelnemers, in 2017 ruim 600 en in 2018 meer dan 800 deelnemers/toehoorders. De deelnemers waarderen de inhoud en de sprekers steevast met achten en negens, waarbij meer dan 90 procent de Kennis Tour zou aanbevelen aan vrienden en kennissen.

Elk jaar starten er gemiddeld tussen de 50 en 150 cursisten met de opleiding Kynologische Kennis I (in 2017-57 deelnemers en in 2018 -71 deelnemers). De vervolgoopleidingen zoals de Kynologische Kennis II telde in 2017 41 deelnemers en de opleiding Exterieur en Beweging 35 deelnemers.

ECGG, Universiteit Utrecht

Het ECGG heeft samen met de Raad van Beheer driemaal (in 2014, 2015 en 2017) het symposium “Genetica voor de Kynologie” georganiseerd, die iedere keer volle zalen trok (ca. 150 deelnemers). In 2019 zal het symposium “Genetica voor de Kynologie” opnieuw georganiseerd worden. Verder verzorgt het ECGG jaarlijks meerdere lezingen over fokkerijbeleid en de aanpak van erfelijke ziektes in hondenpopulaties. Lezingen zijn gegeven voor rasverenigingen van diverse rassen waaronder: Het Nederlandse Kooikerhondje, Labrador retriever Hovawart, Rottweiler, Leonberger, Sint Bernard, Markiesje, Friese Stabij, Wetterhoun, Corgi en Schipperke. Ook heeft het ECGG een lezing verzorgd voor hondeneigenaren op het Animal Event. Het ECGG geeft lezingen op het gebied van genetica aan dierenartsen en onderzoekers tijdens nationale en internationale congressen in binnen- en buitenland, onder andere Conference on Canine and Feline genetics, Dog Health Workshop, Genetica retraite, Internationaal veterinaire congres de Voorjaarsdagen, European Congress for Veterinary Internal Medicine, Congress of the Society for Veterinary Epidemiology and Preventive medicine etc.

Het ECGG verzorgt nascholing voor groepen dierenartsen op het gebied van genetica, onder andere binnen de Sterkliniek-ketens, Kempense Dierenartskring (België) en via de Permanente Educatie Gezelschaps Dieren (PEGD). Het delen van kennis vanuit het ECGG vindt verder plaats middels wetenschappelijke publicaties en in publicaties van tijdschriften voor de Kynologie en voor de dierenartsen alsmede online platforms (bijvoorbeeld Tijdschrift voor Diergeneeskunde, Onze Hond, Over dieren, Follow the Money, clubblad van Saarlooswolfhonden etc.) Alle genoemde activiteiten zal het ECGG de komende tijd voortzetten en waar nodig uitbreiden.

Wageningen UR

Wageningen UR heeft lezingen verzorgd voor diverse rasverenigingen (Saarlooswolfhond, Nederlandse Schapendoes, Labradoodle, Cairn Terrier, Markiesje, Stabij en Ierse Setter) over omgaan met inteelt en verwantschap. Daarnaast is een cursus georganiseerd op post-academisch niveau en een cursus op MBO-niveau. Wageningen UR geeft lezingen op het gebied van genetica aan fokkers en onderzoekers tijdens nationale en internationale congressen in binnen- en buitenland onder andere WCGALP (Auckland New Zealand) en EAAP-congressen in Dubrovnik, Belfast en Tallin. Medewerking is verleend aan populair-wetenschappelijke verhalen in de Volkskrant en Quest.

HAS Hogeschool

De HAS hogeschool heeft het curriculum aangepast waarmee alle studenten met een interesse in gezelschapsdieren in aanraking met de nieuwste inzichten en kennis op het gebied van het fokken met honden. Daarbij dus ook de inzichten van Fairfok. Het helpt studenten bewuster te maken van de problematiek en de oplossingsrichtingen. En draagt bij aan hun houding waardoor ze een gefundeerde discussie kunnen voeren over deze onderwerpen.

Citaverde

Citaverde werkt voor het MBO aan “de groene norm” en heeft een programma ontwikkeld voor fokkers gericht op dierenwelzijn en ethiek. Op academisch, HBO en MBO niveau werken studenten in toenemende mate aan afstudeeropdrachten gerelateerd aan de uitdagingen van Fairfok zoals voor verschillende rasverenigingen of bij de Raad van Beheer.

AMBITIE 12:

Stimuleren gedrags- en gehoorzaamheids cursussen hondenbezitters

“Vanaf 2016 stimuleren de Raad van Beheer, de overheid en de branche dat hondeneigenaren een gedrags- en gehoorzaamheids cursus volgen, bijvoorbeeld bij een kynologenclub aangesloten bij de Raad van Beheer. Deze cursus is van een gegarandeerd minimumniveau en -kwaliteit, geborgd door middel van uniforme landelijke toetsing.”

Deze ambitie is gerealiseerd. Uit analyse van de ‘Nationale Puppy-enquête’ die door de Raad van Beheer wordt uitgevoerd, blijkt dat ruim 80 procent van de ondervraagde pupkopers naar cursus gaat bij een hondenschool. Uit onderzoek van HAS Hogeschool (Michelle Schmid, 2018) blijkt dat er per kynologenclub zo’n 340 eigenaren met hun hond op cursus zijn geweest. In totaal komt dit op ongeveer 22 duizend deelnemers die de training hebben gevolgd. Dit gaat om de aangesloten kynologenclubs, in totaal circa 70 in Nederland. Daarnaast kunnen bij de ongeveer 850 hondenscholen ook opleidingen voor baas en hond worden gevolgd.

Op dit moment zijn er ruim 400 door de Raad van Beheer benoemde kynologisch instructeurs. Zij zijn opgeleid door een bij de Raad van Beheer geaccrediteerd opleidingsinstituut, en op dit moment aangesloten bij een bij de Raad van Beheer aangesloten vereniging. De Raad van Beheer gaat, op verzoek van de geaccrediteerde opleidingsinstituten en na vele verzoeken uit het land, het keurmerk “Kynologisch Instructeur” CKI (Erkend Kynologisch Instructeur) landelijk openstellen voor geslaagde kandidaten met het diploma Kynologisch Instructeur. Daarmee wordt een nog betere invulling gegeven aan een gegarandeerd minimumniveau en –kwaliteit voor de consument. Die kan nu immers aan de hand van dit keurmerk kiezen voor een instructeur die kwaliteit levert en blijft bijleren, door middel van verplichte nascholing (permanente educatie) over relevante onderwerpen (zowel opvoeding als kennisoverdracht/leermethodes).

AMBITIE 13:

Delen van kennis ten behoeve van een algeheel kennisniveau

“In 2018 is het kennisniveau van fokkers, beleidsmakers, eigenaars, kopers en andere belanghebbenden op het gebied van fokkerij zo hoog, dat verantwoorde en betere keuzes gemaakt kunnen worden. Hiertoe zijn er opleidingen en voorlichtingstools ontwikkeld. Denk aan het faciliteren van opleidingen op maat voor kennelhouders in overleg met de sector, een grootschalige voorlichtingscampagne voor hondenbezitters c.q. kennelhouders, en het trainen van mensen op het gebied van gezondheid, gedrag en welzijn van honden. Zo weten kopers van een hond waar ze op moeten letten en dat gezondheid, welzijn en sociaal gedrag van teef en puppy's de doorslaggevende aspecten zijn bij het vinden van een goede fokker.”

Deze ambitie is met prioriteit bij alle partijen gerealiseerd: breed zijn de doelgroepen van fokkers, beleidsmakers, eigenaars, kopers en andere belanghebbenden bereikt. Alle partijen hebben met hoge prioriteit invulling gegeven aan de ambitie resulterend in een veelheid van voorlichting, opleidingen, congressen en dergelijke.

De Federation of Companion Animal Veterinary Associations (FECAVA), het Europese samenwerkingsverband van dierenartsen, ontwierp onderstaande voorlichtingsposter over rasgebonden erfelijke aandoeningen. De KNMvD verspreidt deze Nederlandse versie landelijk onder dierenartspraktijken.

FOKKEN OP EXTREME RASKENMERKEN

Waar gaat het om?

Fokken op extreme raskenmerken

VOORBEELD VAN EEN RASSTANDAARD*
Richtlijnen voor fokkers

Fokken op **extreme kenmerken** bij gezelschapsdieren: selecteren op een bepaald uiterlijk (bijv. platte snuit, aflopende rug, uitpuilende of hangogen, huidplooiën, ronde schedel) dat tot **dierenleed** kan leiden.

*Hoewel dit voorbeeld fictief is, is het geïnspireerd door bestaande rasstandaarden. Rasstandaarden (of hun interpretatie) kunnen zeer extreem zijn.

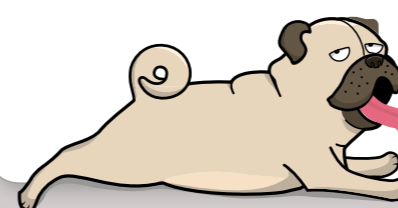

Orzaken

- Toegenomen **vraag** naar bepaalde rassen (mode), aangewakkerd door advertenties, films, sociale media en bekendheden
- **Gebrek aan bewustzijn** van de eigenaar over de gevolgen van extreme raskenmerken voor de gezondheid en het welzijn van dieren (bijv. snurken normaal vinden)
- **Gebrek aan regelgeving** (bijv. over extreme raskenmerken, broedfok)

Gevolgen voor dieren

- Extreme raskenmerken kunnen nadelige gevolgen hebben voor de gezondheid en het welzijn van dieren en **dierenleed veroorzaken** (ademnood, oververhitting, gewrichtspijn, huidontsteking, oogzweren...)
- Ze moeten vaak **invasieve operaties** ondergaan om normaal te kunnen ademen of bewegen, en kunnen zelden zonder keizersnede werpen
- Intensieve inteelt kan genetische aandoeningen doorgeven, wat kan leiden tot **dierenleed en voortijdige dood**

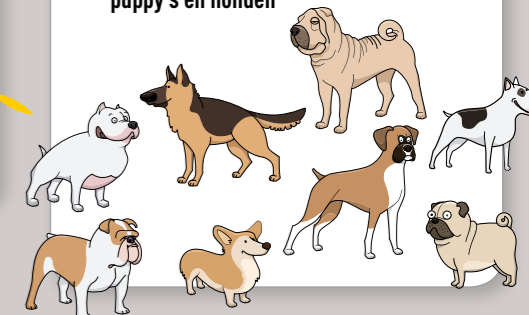
Gevolgen voor eigenaren

- **Hoge onverwachte rekeningen** voor operaties en medicijnen
- **Verdriet** door de gebrekkige gezondheid en welzijn of de voortijdige dood van hun huisdier
- **Ingewikkelde zorg** van ongezonde honden (het vermijden van warm weer, opwinding, activiteiten)
- **Onvervulde verwachtingen van het hondeneigenaarschap**
- **Emotionele en juridische hindernissen** voor het hebben van ongezonde dieren

Gevolgen voor de maatschappij

- Een toenemend aantal **gewetenloze broedfokkers en puppy farms** om aan de vraag te voldoen
- **Gedragsproblemen** bij honden van een onduidelijke afkomst (door vroegtijdig spenen, gebrekkige socialisatie)
- Verhoogd risico op de **insleep van ziekten** met honden uit het buitenland (bijv. honds-dolheid, resistente kiemen, door vlooiën of teken overgedragen ziekten)
- Toegenomen aantallen **ongewenste puppy's en honden**

Hoewel mopsen op deze pagina lijken te domineren, wordt dierenleed door extreem fokken ook bij veel andere rastypeen gezien.

FOKKEN OP EXTREME RASKENMERKEN

Wat kunnen we eraan doen?

Huisdier eigenaren

- Raadpleeg een dierenarts voordat u een hond koopt
- Koop geen huisdier met extreme raskenmerken
- Koop uw huisdier niet online of van een onzekere afkomst
- Indien u een ras puppy koopt, vraag dan altijd om de moeder te zien en onderteken een koopovereenkomst voor puppy's
- Controleer dat het dier officieel geïdentificeerd en geregistreerd is

Dierenartsen- & dierenbeschermingsorganisaties

- Verhoog het bewustzijn over de risico's van extreem fokken
- Ontwikkel en bevorder diergeneeskundige gezondheidscertificaten en koopovereenkomsten voor puppy's
- Bevorder de gezondheidsscreening van toekomstige fokdieren
- Ontwikkel een systeem voor dierenartsen voor het delen van gegevens over screeningsprogramma's, correctieve operaties en keizersneden gerelateerd aan extreme raskenmerken
- Werk samen met nationale kennelclubs om deze gegevens te delen

Dierenartsen

- Informeer (toekomstige) eigenaren en fokkers over diergezondheid en dierenwelzijn
- Normaliseer extreme raskenmerken niet (bijv. snurken)
- Houd alle gegevens bij over gezondheids- en welzijnskwesties die in verband staan met extreem fokken
- Meld alle correctieve operaties en keizersneden gerelateerd aan extreme raskenmerken
- Voer alleen keizersneden uit in noodsituaties
- Vermijd kunstmatige inseminatie als de hond of kat niet in staat is om zelfstandig te paren of te werpen

Honden- en kattenfokkers

- Verkies gezondheid en welzijn boven uiterlijke kenmerken
- Fok niet met dieren met extreme raskenmerken
- Vraag een dierenarts om uw dier te onderzoeken voordat u ermee gaat fokken
- Overweeg dieren van buiten het stamboek te gebruiken indien de extreme raskenmerken de diergezondheid en het dierenwelzijn benadelen
- Normaliseer extreme raskenmerken niet (bijv. snurken)
- Zorg voor een correcte identificatie en registratie van alle puppy's en kittens
- Verkoop geen dieren jonger dan 8 weken of jonger dan 16 weken als ze naar het buitenland gaan

Politici & wetgevers

- Verbied fokken op extreme raskenmerken ter bescherming van het welzijn van dieren
- Leg normen op aan de fokkerij met betrekking tot de gezondheid en het welzijn van dieren
- Stel het chippen en registreren van honden en katten verplicht
- Verbeter de grenscontroles op huisdieren
- Reguleer de online handel van huisdieren
- Handhaaf de wetgeving met hoge straffen
- Draag bij aan de bewustzijnsverhoging over fokken op extreme raskenmerken

Fokverenigingen & kennelclubs

- Herzie rasstandaarden om extreem fokken te voorkomen
- Stimuleer fokkers om op gezondheid te fokken en niet alleen op het uiterlijk
- Leid keurmeesters op om gezonde dieren te herkennen
- Accepteer of beloof geen extreme raskenmerken op shows
- Organiseer screeningsprogramma's voor fokdieren
- Werk samen met dierenartsen om gegevens te verzamelen van screeningsprogramma's, correctieve chirurgie en keizersneden gerelateerd aan extreme raskenmerken

Onderzoekers & opleiders

- Leer dierenartsen en fokkers over rasgerelateerde gezondheids- en welzijnskwesties
- Onderzoek het effect van fokken op extreme kenmerken op de gezondheid en het welzijn van honden en katten
- Bepaal evidence-based grenzen van fysieke of functionele eigenschappen

Adverteerders, filmmakers, gebruikers van sociale media

- Gebruik geen honden (of animaties) met extreme raskenmerken in reclames, advertenties en films
- Maak of deel geen video's van huisdieren die moeilijk ademhalen, bewegen of andere tekenen vertonen van extreme raskenmerken
- Draag bij aan de bewustzijnsverhoging over het fokken op extreme kenmerken

Bekendheden en VIPs

- Koop of promoot geen huisdieren met extreme raskenmerken
- Draag bij aan de bewustzijnsverhoging over extreem fokken

AMBITIE 14:

Klinische ziektebeelden teruggedrongen

“Vanaf 2016 worden de klinische ziektebeelden die het gevolg zijn van erfelijke aandoeningen bij rashonden met behulp van DNA-diagnostiek in enkele generaties bijna geheel teruggedrongen. Daarvoor wordt een populatie-genetische analyse uitgevoerd, zodat genetische variatie in de populatie zo veel mogelijk behouden blijft, en dieren niet voor de fokkerij worden uitgesloten, die vanwege hun kenmerken belangrijk zijn voor het ras.”

Er zijn voor deze ambitie belangrijke stappen gezet. Zie hiervoor onder meer de inzet van het ECGG bij met name Ambitie 3.

Maatregelen Raad van Beheer

De Raad van Beheer heeft een scala aan maatregelen getroffen om de rashondenpopulaties gezonder te maken.

- Openstellen stamboeken van een aantal rassen: Wetterhoun, Saarlooswolfhond, Ierse Rood-Witte Setter, Hollandse Smoushond, Belgische Griffonnetje. Binnen variëteiten worden kruisingen gedaan tussen de verschillende kleuren en haartypes (bijvoorbeeld bij Teckels, Hollandse Herders, Mexicaanse en Peruaanse Naakthonden). Aankeuren van look-alikes vindt plaats bij meer rassen en wordt voorbereid als algemeen beleid binnen de georganiseerde kynologie.
- Outcross, bijvoorbeeld Saarlooswolfhond en Wetterhoun: ook duidelijk richting publiek. Mogelijk organiseert de Raad van Beheer in de nabije toekomst een bijeenkomst voor kennelclubs om informatie en kennis te delen over dit proces. Het duurt enkele generaties voordat je effect ziet, maar de eerste resultaten zijn zeer hoopvol.
- Niet-erkende kleur: gebruik van meer honden mogelijk, ook honden die een kleur hebben die niet in de rasstandaard als gewenst staat. Bij sommige rassen zijn bepaalde kleuren nog steeds niet toegestaan omdat bij deze rassen moet worden voorkomen dat er op een modekleurtje wordt gefokt.
- Basisreglement Welzijn en Gezondheid. De eisen gelden voor alle honden die worden ingeschreven in het NHSB. Hier vindt actieve controle en handhaving plaats. Bij de overige fokkers (look-alikes en kruisingen) vindt geen controle plaats. Wel is er een aantal regels in de wet opgenomen (maximaal 1 nestje per jaar).
- Verenigingsfokreglementen. Elke vereniging heeft in samenspraak met zijn leden een VFR opgesteld. De handhaving vindt plaats door de vereniging. Onderzoek geeft aan dat veel verenigingen hier actief op handhaven. Het format voor het VFR behoeft aanpassingen die zal in 2019 plaatsvinden o.a. naar aanleiding van de aanbevelingen die een student van INHolland heeft gedaan.

Meer weten?

| www.fve.org | www.fecava.org | www.knmvd.nl |

- Verbreding genenpool. Aan de ene kant wordt hard geprobeerd om verlies van genetische variatie zoveel mogelijk te voorkomen. Fokkers kiezen dieren die een meerwaarde hebben voor de Nederlandse populatie. Daarnaast worden er steeds meer mogelijkheden gecreëerd om gebruik te maken van enerzijds “oude” dieren waarvan sperma is opgeslagen en aan de andere kant “nieuwe” dieren in de vorm van raskruisingen/aankeuringen etc. De Raad van Beheer heeft via het onderzoek van Peter van Honk de rasvereniging van de Labrador Retriever geadviseerd over de “driegeratieregels” in het kader van beperken van inteelt.
- Softwaremodules verwantschap. Zowel bij de Raad van Beheer als bij de Wageningen UR kunnen rasverenigingen aankloppen met de vraag om hun populatie te laten analyseren.

Inteelttoename terugdringen

Voor een duurzaam genetisch beheer dient de inteelttoename in ieder geval beneden de 1 procent per generatie te zijn, en bij voorkeur beneden de 0,5 procent. In de volgende tabel is voor acht rassen de vergelijking weergegeven van de inteelttoename per generatie sinds 2010 met inteelttoename per generatie tussen 1980 en 1990.

Tabel 1. Vergelijking van de inteelttoename per generatie sinds 2010 met inteelttoename per generatie tussen 1980 en 1990 voor 8 rassen met voldoende betrouwbare stamboomgegevens. (Wageningen UR, 2018).

INTEELTTOENAME PER GENERATIE				
Ras	Gegevens tot en met	Sinds 2010	1980-1990	Bron
Saarloos Wolfhond	2017	-6,13%	+4,03%	v.d. Kraats 2012 Prosman 2018
Markiesje	2014	+0,98%	+1,60%	Doekes 2016
Friese Stabij	2014	+0,05%	+2,55%	Doekes 2016
Schotse Collie	2016	-1,20%	+1,55%	Kool 2016 Noordzij 2017
Hollandse Smous	2015	+0,44%	+0,96%	Blomberg 2016
Ierse Setter	2017	-3,16%	+2,14%	Van den Broek 2017
Rood-Witte Setter	2017	-0,27%	+3,20%	Van den Broek 2017
Schapendoes	2017	+0,59%	+0,98%	Stilting 2018

RAAD VAN BEHEER

HOUDEN VAN HONDEN

RAAD VAN BEHEER

T 020 - 664 44 71

E INFO@RAADVANBEHEER.NL

WWW.HOUDENVANHONDEN.NL

